…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 148 (13464)
1971 оной июнин 24, четверг
Сэн 2 мүнгэн

…ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ—БОЛЗОРҺООНЬ УРИД!

КПСС-эй Буряадай обкомдо

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ АБАХА, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД ДҮҮРГЭХЭ ТАЛААР ХЯАГТЫН АЙМАГАЙ «РОДИНА» КОЛХОЗОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГА ТУХАЙ

…—1975 онуудта хүдөө ажахын продуктнуу… …баха, гүрэндэ худалдаха талаар дээшэлүү… …эн социалис уялгануудые хараалһан Хяаг… …ймагай «Родина» колхозой малшадай, таряа… механизаторнуудай, хүдөө ажахын мэргэ… …дэй эдэбхи үүсхэлые КПСС-эй обком һай… …дэмжэбэ.

…ина» колхозой малшад, таряашад, механизаторнууд болон мэргэжэлтэдэй уряа бэшэгые хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид бэелүүлхэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые шадаалһаа ехээр абажа, гүрэндөө түсэбһөө үлүүлэн худалдаха хэрэгые эмхидхэхээр КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд болон хүтэлбэрилэгшэдые партиин обком уялгалаа.

Колхоз болон совхозуудай коллективүүдэй абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтые саг үргэлжэ харуулжа байхаар республикын болон аймагуудай газетэнүүдэй редакцинууд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин болон радио-дамжуулгын комитет тогтоолоор уялгалагдаһан байна.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай Хяагтын аймагай «Родина» колхозой малшад, таряашад, механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй

СОЦИАЛИС УЯЛГА

…унис партиингаа XXIV съез… …хээтэ шиидхэбэринүүдые бү… …т хүнүүдтэй хамта манай …аймагай «Родина» колхозой …тон ехэ урма баяртайгаар, …ехэтэйгээр угтаа.

…колхозой бүхы ажалшад, …торнууд, таряашад, малшад …э табан жэлдэ муу бэшээр …Эдеэ хоолой зүйлнүүдые …худалдаха табан жэлэй даа…ээд ехээр үлүүлэн дүүргэг…эбһөө гадуур гүрэндэ 25 центнер таряан. 6450 цент…таабха, 2 мянган центнер …0 центнер ноохон худалдаг…шалангай, сабшалангай урга…лүүлхэ, адууһа малай ашаг …хэ болгохо талаар ажахы…баһал бага бэшэ хүдэлмэри …1970 ондо манай таряашад, …уд гектар бүриһөө 19,8 цент…а, сабшалангай га бүхэнһөө …нтнер үбһэ хуряагаа. Адууһа …рдамаар эдюулхэ силос, кор…уд болон бусад тэжээл бэлэд… …Ажахыда үнеэн бүриһөө жэл …0 килограмм һүн һаагдаа, …үриһөө 3 килограмм ноохон …гдаа.

…колхознигуудаймнай шэн үнэн шударгы ажалай …жахыда нилээд ехэ ашаг ол… …1970 ондо колхозой олзо …1 миллион түхэригтэ хүрэ…үүн бүхэнэй һарын салин …эргээр 123 түхэригэй болоо. …ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ …с партиимнай саг үргэлжэ …анхарал оролдолго гаргажа …нь ашаар лэ манай колхоз… …амжалта туйлагдаа гэжэ …гонобди. Тиимэһээ колхоз… …н мүнөө партиингаа XXIV …шиидхэбэриие бэелүүлхэ хэ…һэдынгээ хубитые оруулха, …табан жэлэй асари ехэ …ые хүсэндэнь хүргэхын ту… …сусашагүйгөөр хүдэлхэ гэ… …н эрмэлзэлгэтэй байна.

…хоолой зүйлнүүдые улам …лэдбэрилхэ, гүрэндэ элбэгээр …а арга боломжо, хэрэглэгдээ… …энүүд ажахыдамнай үшөөл …ы газарнай хүсэд һайнаар, хүсэндөө ашаглагданагүй.

Үхэр малые һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ эрхэ байдал олохон фермэнүүдтэ үшөөл бии болгогдоогүй. Зарим колхознигууднай ниитынгээ ажалда һанаһанда хүрэмэ эдэбхитэйгээр хүдэлнэгүй, колхозой мэргэжэлтэд шэнэ, түрүү юумэнүүдые таряалан дээрэ, фермэнүүдтэ хаһа саг соонь, шадамараар нэбтэрүүлжэ үшөөл биранагүй.

Саашадаа газар таряалан улам һайнаар эрхилхэ, фермэнүүдые оньһожоруулха, адууһа малай харууһа, тэжээлые эрид һайжаруулха, ажалай журам бэхижүүлхэ, тиигээд үйлэдбэридөө шэнэ, түрүү онол арганууды үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ бэелүүлхэ болонобди. Эдэмнай ажахыгаа хүгжөөхэ манай ехэхэн нөөсэнүүд болоно бшуу.

Бидэ өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо, зүбшэн хэлсэжэ үзөөд, юһэдэхи табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсохо гэжэ шиидээд, доро дурсагдаһан иимэ социалис уялгануудые абанабди.

Шэнэ табан жэлдэ 500 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа, 38—40 мянган центнер мяха, 100 мянган центнер һү, 2,3 мянган центнер ноохо, 2 миллион үндэгэ абахын түлөө тэмсэхэбди. Гүрэндөө 110 мянган центнер таряа, 35,6 мянган центнер мяха, 81 мянган центнер һү, 2830 центнер ноохо болон 1,75 миллион үндэгэ худалдахабди. Тиихэтэй хамта, гүрэнэй түсэбһөө гадуур 40 процентһээ бага бэшэ таряан, мяхан—20 процент, һүн—23 процент, ноохон—10 процентээр түсэбһөө үлүүлэн худалдагдаха юм.

Энэ үндэр уялгаяа дүүргэхын тула ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхын тула эршэмтэй шангаар хүдэлхэ ёһотойбди гэжэ һайн ойлгогдоно.

Механизаторнууд, таряашаднай минеральна үтэгжүүлгэ, наг шэбхэ һайнаар хэрэглэжэ, агротехникын заабариие наринаар сахин, ургасаяа хуряахадаа, сэбэрлэхэдээ гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр абажа, таряалангай гектар бүриһөө 18 центнерһээ бага бэшэ таряа, 135 центнер хартаабха, 250 центнер кукуруза, 500 центнер корнеплодуудые гектар бүриһөө хуряахабди гэжэ социалис уялга абаа. Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри саг үргэлжэ эмхидхэжэ, табан жэлэй туршада бүхы сабшалангаа сэбэрлээд, хорёолжо, үрэжэлыень һайжаруулан, үндэр баян ургасатай болгохобди. Ашаг багатай зелёнко тарихаяа болижо, орондонь олон жэлэй ногоонуудые таряжа ургуулаад, сабшалангай га бүриһөө 30 центнерһээ бага бэшэ эрхим шанартай үбһэ абадаг болохобди.

Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын хажуугаар, үхэр малдаа шэмэтэй һайн, тааруулагдаһан рационоор үбһэ тэжээл эдюулдэг болохо, тэрээнэй гаргашыень хороохо гээшэ манай шухала зорилго. Энээниие бэелүүлхын тула тэжээлэй единицэ бүхэндэ 100—110 граммһаа бага бэшэ болбосорһон белок байхаар бэлэдхэхэ болонобди.

Тиигэхын тула үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдээ, тэрээниие адууһа малда эдюулхэдээ түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэхэбди. Табан жэлэй эсэс болотор 3 мянган тонноһоо бага бэшэ гэхэ гү, али бүхы бэлэдхэгдэһэн үбһэнэйнгөө хахадыень витаминтай үбһэнэй гурил, сенаж болгохо, һурилэгдэһэн үбһэ тусхай вентилятороор үлеэлгэжэ хатааха аргануудые хэрэглэхэбди. Бүхы силосые шулуугаар ханалагдаһан нүхэ траншейдэ дарахабди. Үхэр малай рациондо белок ехэтэй тэжээл элбэг болгохын тула 300 гектар хүрэтэр газарта хүсы үбһэ, 500 гектарта горох тарихабди, мүн витаминно-үбһэнэй гурил, сенаж болгожо бэлэдхэхын тула горох обёос хоёрые холижо ехээр тарихабди.

Үхэр малда шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохын тулада, хэрбээ 1970 ондо 14 мянган тонно кукурузын силос дараһан һаа, 1975 ондо 20 мянган тонно тиимэ силос бэлэдхэхэбди. Куузику, хартаабха, морхооб ехээр тарижа, жэл бүри 5 мянган тонно куузику, малда эдюулхээр 350—400 тонно хартаабха, 250 тонно морхооб хуряахабди.

Зун-намарай үедэ адууһа малые хээрын бэлшээридэ зүбөөр адуулжа, мяха, һү ехээр абаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхабди. Энэ зорилгоор бүхы бэлшээриеэ һайжаруулха, газарыень элдүүрилхэ, ногоо тариха, һаалиин хоёр фермэдэ ойрын 3 жэл соо 200 гектарһаа бага бэшэ газарта олон жэлдэ хэрэглэхээр һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохобди.

Тэрэшэлэн шэнэ табан жэлдэ малай бүхы фермэнүүд шэнэдхэн заһабарилагдажа, тэжээл буйлуулха цехүүд баригдаха, түхеэрэгдэхэ, малай үбһэ тэжээл зөөжэ, хубаарилжа үгэхэ хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдаха юм.

Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха, адууһа малай харууһа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэхэ талаар хараалһан эдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар бүхы малаймнай ашаг шэмэ эрид дээшэлхэ байна.

Колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд үнеэн бүриингөө һү шэмые 500 литрээр дээшэлүүлжэ, жэл соо үнеэн бүхэнһөө 2300—2500 литр һү һааха, хонин бүриһөө 3,7—4 килограмм ноохо хайшалха, гүрэндэ худалдагдаха үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 350 килограммда, гахай бүхэниие—115 килограммда хүргэхэ гэһэн уялга абаа.

Энээнтэеэ хамта, бүхы адууһа малайнгаа тоо толгойе ходо олошоруулха, үүлтэрыень али болохоор һайжаруулхабди.

Колхозойнгоо экономикые бэхижүүлхэ, тэрэнэй үйлэдбэриин баазые үргэдхэхэбди.

1971—1975 онуудай туршада колхозой мүнгэ зөөрөөр гахайн фермын тусхай томо байра, түхеэрэлгэнүүд баригдажа дүүргэгдэхэ, 300 үхэр шахаха байра, хамта 2800 хонидой байха дүрбэн хашаа, 400 тугалай хоёр байра, 20 автомашинын багтаха гараж, техникэ хадагалха һарабша, силос дарахада хэрэгтэй барилганууд, таряанай тоог болон ондоошье олохон үйлэдбэриин барилганууд бүтээгдэхэ юм. Колхозой бүхы мал һайн байраар хангагдаха.

Мүн табан жэлэй туршада Тамир тосхондо 80 һууритай үхибүүдэй комбинат, Шаазга, Үбэр-Хэрээтэ тосхонуудта хүүгэдэй ясли, саадуудые, һургуулиин дэргэдэ колхознигуудай үхибүүдые байлгаха хамтын байра—интернат, телефоной автомат станци болон соёлой, ажаһуудалай бусад барилганууд бодхоогдохо байна.

Табан жэлэй түрүүшын жэлдэ түсэбтэ бүхы даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэхэбди. Гүрэндөө 25 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 1,5 дахин ехэ ороохо, 800 центнер гэхэ гү, али түсэбһөө 15 процентээр ехэ мяха, 2500 центнер гэхэ гү, али 21 процентээр ехэ һү, 80 центнер гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 15 процентээр ехэ ноохо, 100 мянган үндэгэ худалдахабди.

Бидэ, «Родина» колхозой ажалшад, эдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад байхадаа, табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Коммунис партиингаа XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө горитой хубитые оруулаял гэжэ республикынгаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди.

Колхознигуудай хамтын суглаанай даалгабаряар гар табигшад:

А. Н. БАКЛАНОВА—гахайшан, **Д. П. ТКАЧЕВ**—луговод, **С. О. ПОЛОНОВ**—хонишон, **П. Ф. КРИВОГОРНИЦЫН**—фермые даагша, **Я. В. ПОЛОНОВ**—барилгашан, **С. А. АЛЕМАСОВ**—тракторна бригадын бригадир, **Ф. С. ВОРОНА**—колхозой агроном, **И. В. КЛЮЧЕРЕВ**—парткомой секретарь, **И. Р. АГАФОНОВ**—колхозой түрүүлэгшэ.

СССР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

…а зэбсэгтэй гүрэнүүдэй …енци зарлаха тухай асууда… …ССР-эй правительствын до…сагдаһан мэдүүлгын текст… США-гай, КНР-эй, Фран… Англиин правительства… СССР-һээ Вашингтондо, …, Париж ба Лондондо бай…һан сайдууд Советскэ пра…твын даалгабаряар һаяхан …лан үгөө:

…түрэлтэнэй дэлхэйн дайн… …суулагдаһаар хорин таба …жэл үнгэрбэ. Тиихэтэй …эб найрамдал бата бэхеэр …агүй байһан зангаараа. …сэг дэлхэйн ямар нэгэн …сэрэгэй тулалдаанууд бо… …сэрэгэй шахардуу шанга …й гуламтанууд бии боло… …рэгэй тулалдаанай нэлэнхы… …жэрхэ аюул бии байһан …аа.

…зэбсэг яаралтайгаар түхеэ… …уласхоорондын бүхы ажа… …а илангаяа муугаар нү… …эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн …Буу зэбсэг яаралтайгаар …лгэдэ угаа ехэ материаль… …энүүд ба оюун бодолой хү… …аргагдахаһаа гадна, тэрээн… …амжалан, эб найрамдалда …э аюул тохёолдоно. Ондоо …эдэ гаргашанууд экономическа ба социальна дэбжэлтые түргэдхэхын тулада, арадуудай аша туһада зорюулагдажа шадаха байгаа. Ядерна зэбсэгүүдые түргэнөөр түхеэрэн бүтээлгэ эгээн лэ ехэ аюултай гэжэ элитэ байна бшуу. Энээнһээ уламжалан, хамагай түрүүндэ арадууд һанаагаа зобоно, Тэдэнэр ерээдүй тухайдаа сэдьхэлээ зобоно.

Ядерна зэбсэгэй тусгаар ехэ һандаргахы хүсые, тэрэниие хэрэглэлгын үхэлтэ муухай хойшолонгуудые, ядерна дайнай болошоо гээшэ һаа, тэрэнэй дэлхэйн бүхы арадуудта ушаруулжа болохо гасалан зоболон ба ядаралые тусгаар зааһанай хэрэггүй гэжэ СССР-эй правительство ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй правительствануудта энэ мэдүүлгээр хандахадаа тоолоно. Тиихэтэй хамта, ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлахын түлөө тэмсэлһээ уламжалан, зарим һайн алхамуудай хэгдээшье һаань, хүн зониие олоор хюдаха бүри ехэ һандаргахы хүсэтэй зэбсэгүүдые ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй түхеэрэлгэ мүнөөдөө зогсоогдожо шадаагүй. Энэ баримтада ядерна зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй правительствануудай анхаралые хандуулха шухала гэжэ СССР-эй правительство тоолоно. Тиимэһээ ядерна зэбсэг хуряалгада хүргэхөөр нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абахын тулада улам бүри ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Энэ хадаа ядерна зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдэй уялга ба харюусалгань болоно гэжэ СССР-эй правительство тоолоно. Ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүд, имагтал тэдэнэр, ядерна зэбсэг хуряаха бодото программа зохёожо ба бэелүүлжэ шадаха, шадаха ёһотойшье гээшэ.

Хэрбээ тус зорилгые дүүргэхын тулада ядерна зэбсэгтэй имагтал гансахан гү, али хэдэн гүрэнэй оролдолго гаргаад байгаа һаань, энэ зорилгын дүүргэгдэжэ шадахагүй байһаннинь ойлгосотой. Ядерна зэбсэг хорижо ба усадхажа шадахын тулада иимэ зэбсэгтэй болоһон бүхы гүрэнүүдэй хамтаараа ябуулга хэхэнь шухала болоно.

Ядерна зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгэдэ ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүд мүнөөдөө адли бэшээр хандадаг, эдэ асуудалнуудаар тэдэнэй һанамжанууд нилээд ехээр алгасалдадаг гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр энэ хадаа ядерна зэбсэг хуряаха зам табиха зорилгоор хамтын хүсэлэл оролдолго гаргахын тулада хараа бодолнуудаа ойртуулха хүдэлмэри ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хамтын хүдэлмэри эхилхэ хэрэгтэнь һаад хаалта болохо ёһогүй. Арадуудай аша туһа, бүхы гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй өөһэдынь аша туһа хамтаараа оролдолго гаргаха эрилтэ табина, юуб гэхэдэ, тэдэнэрэй аюулгүй байдал ядерна зэбсэг түхеэрэлгээр саашадаа мүрысэлгөөр бэшэ, харин ядерна зэбсэг усадхалгаһаа уламжалан, бүри найдамтайгаар хангагдаха байна бшуу.

Эдэ бүхы һанамжануудые хараадаа абан, Советскэ правительство хадаа ядерна зэбсэгтэй табан гүрэнэй—Советскэ Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай, Хитадай Арадай Республикын, Франциин ба Великобританиин конференци ойрын саг соо зарлахые дурадхана. Ядерна зэбсэг бүхы дээрэнь хуряаха асуудалнуудые иимэ зүблөөн дээрэ хаража үзэхэ хэрэгтэй болоно. Хэлсээнүүдэй үедэ туйлагдаһан үгээ ойлголсолгонууд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ хадаа ядерна зэбсэг хуряаха хамаг бүхы хэмжээнүүдтэ, энэ зорилгодо байн байн хүргэхэ тус тус хэмжээнүүдтэ хабаадажа шадаха байна.

Ядерна зэбсэг хуряаха хэрэгтэ болоһон дэбжэлтэ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туһалха, уласхоорондын бүхы оршон байдалда һайн нүлөө үзүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай талаар улам бүри ехээр этигэлсэдэг болохо хэрэгтэ туһалхаһэн.

Конференци зарлаха болзор, тэрэниие үнгэргэхэ газар, зүбшэхэ зүйл ба хүдэлмэрилхэ гуримда хамаатай асуудалнуудаар дипломатическа аргаар һанамжануудаа мэдэлсэжэ орохые СССР-эй правительство дурадхана. СССР-эй правительство тухай хэлэхэ болоо һаа, ядерна зэбсэгтэй табан гүрэнэй конференци түргэнөөр лэ зарлагдаа һаа һайн байна гэжэ тэрэ тоолоно. Конференци зарлаха болзор тушаа тэрэнэй һанамжа иимэ. Бүхы хабаадагшадтань таарамжатай ямаршье газарые тэрэ зүбшөөхэ байна. Хэрбээ бултанаймнай һанамжын иимэ байгаа гээшэ һаань, конференци зарлаха бэлэдхэлэй комитет байгуулхые Советскэ правительство буруушаахагүй байна.

Ядерна зэбсэгтэй гүрэн бүхэнэй эдэ бүхы асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлэхыень СССР-эй правительство һонирхолтойгоор хүлеэнэ. Тус мэдүүлгэ ядерна зэбсэг хуряаха асуудалһаа уламжалан табигдадаг эрилтэнүүдэй ёһоор ехэ анхаралтайгаар хаража үзэгдэхэ, энэ асуудал шиидхэлгэдэ ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор урагшатай алхам хэгдэхэ гэжэ найдажа байһанаа СССР-эй правительство элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Александр Бардунаев дүрбэн тэгшэ механизатор гэжэ гансахан «50 лет Октября» колхоз дотороо бэшэ, харин бүхы Ахынгаа аймаг дотор алдаршанхай. Суута механизатор хабартаа трактортаа һуужа газар хахалдаг, намартаа шэмэтэ тэжээл хуряадаг, үбэлдөө Моондо Сорог хоёрой хоорондо малай тэжээл зөөхэ машинын харгы гаргадаг. Тэжээл зөөхынгөө хажуугаар малшадта түлеэ залһа асардаг. Иимэ хадаа, А. Бардунаев малшадай дунда ехэ хүндэтэй механизатор.

Зураг дээрэ: механизатор А. Бардунаев.
Д. ДУГАРОВАЙ фото.

КОМБИНАТ СООГОО ЭРХИМЛЭБЭ

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн Москва болон Ленинград хотонуудай ажалшадай һайн һайхан үүсхэлые оронноймнай ажалшад халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлжэ, шэнэ социалис уялгануудые абаа бэлэй. «Забайкаллес» комбинадай леспромхозуудай, пунктнуудай, мастерска участогуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Эдэнэр модо бэлэдхэхэ даабаряа һара бүри үлүүлэн дүүргэдэг болоо.

Һаяшаг «Забайкаллес» комбинат, Буряадай ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обком байгша оной май һарын мүрысөөнэй дүн соггсолон гаргаба. Хандагатайн леспромхозой модошод май һарынгаа даабариһаа гадуур таба мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, түсэбһөө гадуур 92 мянган түхэригэй продукци худалдажа, бэшэнэй дундаһаа эрхимлэбэ. Энэ түрүү коллектив «Забайкаллес» комбинадай, профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Баргажанай, Итанцын, Горхоной, Хандагайн леспромхозуудай коллективүүд даабариһаа гадуур 4—5 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, амжалта туйлаа. «Забайкаллес» комбинадай модошод хахад жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа байнад.

Н. ТЮРНЕВ.

ЕХЭ АШАА ШЭРЭБЭ

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив шэнэ табан жэл соо наймадахи табан жэлэйхиһээ 35 процент ехэ ашаа шэрэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Энэ хараа түсэбүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө түмэр замшад ехэ оролдолго гаргана. Оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, вагонуудые түргөөр ашаалхые эрмэлзэнэ, мүрысөөн үргэдэнэ.

Галуута-Нуур станциин коллектив шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, вагонуудые ашаалха, буулгаха даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр май һара соо ашаа тээхэ даабаряа 41 процентээр, ашаа буулгаха даабаряа 98 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Мүн лэ вагонуудай миин байха сагые нэгэ часаар хороохон. Май һарын дүнгөөр Галуута-Нуур станциин коллектив бэшэнэй дундаһаа эрхимлэбэ.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Научна ехэ зүблөөн

ЭКОНОМИКО ХҮГЖӨӨЛГЫН ГОЛ АСУУДАЛ

Территориальна түсэб зохёолгын, нютаг нютагай экономико хүгжөөлгын гол шухала асуудал зүбшэн хэлсэхэ эрдэмтэдэй ехэ зүблөөн Улаан-Үдэдэ үсэгэлдэр эхилбэ.

Эхэ оронноймнай зүг бүхэнһөө, Москва, Ленинград, Киев болон түбэй, бусад олон городуудһаа, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй мэдээжэ эрдэмтэд, научно-шэнжэлгын институдуудай хүдэлмэрилэгшэд, Дунда Азиин союзна бүхы республикануудай, ондоо зарим республикануудай научна хүдэлмэрилэгшэд, республикымнай партийна, совет, ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, СССР-эй, РСФСР-эй Госпланай түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсана. Новосибирск, Эрхүү, Владивосток городуудһаа научна олон хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерээ.

Научна энэ ехэ зүблөө үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, Сибириин отделениин экономико болон промышленна үйлэдбэри эмхидхэхэ институдай директор **А. Г. Аганбегян** зүблөө нээбэ.

Партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** оролто үгэ хэлэжэ, научна зүблөөнэй зүбшэн хэлсэхэ, мүн шиидхэхэ асуудалнуудай республикын экономико хүгжөөлгэдэ ехэ удха шанартай байһан тухай тогтон хэлээ.

Территориальна түсэб зохёолгын, нютаг нютагай экономико хүгжөөлгын гол асуудалнууд республикын ажабайдалда теоретическэ талаараа, мүн бодото дээрээ ехэ шухала болонхой. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые нютаг нютаг бүхэндэ зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ, нютагай эрхэ байдал, арга боломжо болон байгаалиин баялигуудые хараада абан, холын хараата, комплексно түсэб зохёохо эрилтэ партиин XXIV съезд табиһан байна. Энэ эрилтэтэй тааруулан, республикын экономико хүгжөөлгын түсэб зохёохо, бодото ямар алхам хэхэ тухай энэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ эхилээ. Арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ холын хараата түсэб ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай.

Арадай ажахын һалбаринууд хоорондын, һалбари бүхэнэй, мүн территориальна түсэб зохёолгые хоорондонь тааруулан холбохо тухай зүблөөн дээрэ хэлсэгдэнэ. Манай республика Сибириин экономическа район соо өөрын онсо һуури эзэлнэ. Республикын эзэлдэг газар дайдань ехэ. Тэрэ ашагта малтамалнуудаар, ой тайгаар баян. Дэлхэй дээрэхи эгээл шухаг зүйл—Байгал далай республикымнай байгаалиин баялигуудай нэгэн юм. Үнгэрһэн табан жэлэй үедэ республика доторнай ашагта малтамалай 25 уурхай олдоо. Энэ табан жэлэй хугасаада экономико хурдан түргэнөөр хүгжэхэ ёһотой болоно.

Республикын шиидхэхэ зорилгонууд орёошье, ехэшье юм. Буряадай АССР хура бороогой багаар ородог нютагуудай нэгэн. Хүдөө ажахы арадай ажахын нэгэ гол һалбари мүн. Тиимэһээ уһалууриин системэнүүдэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудал эрдэмтэдэй, партийна, ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шиидхэхэ ёһотой асуудал гэжэ табигдана. Мүн гэр байра, культурно-ажаһуудалай барилга эрхилхэ, хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудтай болохо асуудалнууд ойрын сагта шиидхэгдэхэ болоно.

СОАН-ай институдай директор **А. Г. Аганбегянай**, географиин эрдэмэй доктор **М. И. Помус** гэгшын (СССР-эй Наукануудай академиин географиин институт), Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ **И. А. Хазагаевай**, СОАН-ай экономикын болон промышленна үйлэдбэри эмхидхэхэ институдай таһагые даагша, экономикын эрдэмэй доктор **Р. И. Шниперэй**, Буряадай филиалай экономикын таһагые даагша, экономикын эрдэмэй доктор **В. П. Еримовой** элидхэл үглөөнэй заседани дээрэ шагнагдаа.

Үдэшын заседани дээрэ элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдээ. Эрдэмтэдэй зүблөөн мүнөөдэр үргэлжэлһөөр.

ЭНЭЭН ТУХАЙ ДИРЕКТИВ СОО ХЭЛЭГДЭНЭ

ШАХАЛГЫН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛБАЛ...

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар түбхын түрүүндэ шиидхэгдэхэ асуудалнуудай нэгэн—мяха ехээр абаха хэрэг болоно. Мяха үйлэдбэрилгын арад зоной эрилтэһээ гээгдэжэ ябаһан ушарһаа энэ асуудалда парти, правительствамнай горитойхон анхарал хандуулна гээшэ.

Мяха абалгые түргэдхэхэ, өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, мүн шанарыень һайжаруулха гээшэ. үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тэрэниие тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэгтэй нягта холбоотой юм. Тиихэдээ мяхалиг мал үсхэбэрилдэг, үүлтэрыень һайжаруулдаг тусхай ажахынуудые байгуулха, малай харууһалга, хооллуулга һайжаруулһанай ашаар ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ байнабди.

1968 ондо республикадамнай мяханай совхозуудай трест байгуулагдажа, мүнөө үедэ 15 ажахытай болоод байна. Тэдэнэй нэгэн — «Комсомольский» совхоз мяхан болгогдохо мал түлжүүлхэ талаар нилээд туршалга хэһэн юм. Тус ажахыда сагаан толгойто казах үүлтэрэй 450, мүн холимог үүлтэрэй II ба III үеын 1200 үнеэн бии.

Туршалга үнгэргэхын тула сагаан толгойто казах үүлтэрэй хоёрдохи үеын (февраль—март һарада гараһан) эрэ туталнууд абтаа һэн. Тэдэнь 7—8 һаратай болотороо эхэеэ хүхэжэ байгаа. Зунайшье бэлшээридэ эхэтэеэ сугтаа ябаа. Эхэнүүдэйнь шэргэһэн хойно, намар оройхон туталнуудынь шэмхэгдэжэ, гурбан бүлэг болгогдожо хубаагдаһан.

Нэгэдэхи бүлэгэй туталнууд тон һайн тэжээлээр, хоёрдохи бүлэгэйхинь—дунда зэргын тэжээлээр хангагдаһан, гурбадахи бүлэгэйхинь—юрын лэ тэжээлдэ табигдаһан байгаа. Тиигэжэ эхэһээ һалгаагдаһан үдэрһөө зунай бэлшээридэ гаратарнь бүлэг бүхэнэй (207 хоног) толгой бүридэ 946, 827, 667 килограмм тэжээлэй единицэ гаргашалагдаа һэн. Эдэ гурбан бүлэгэй туталнууд тон нэгэ янзын тэжээлээр: үбһөөр, ногоон тэжээл, һолоомо, силос ба талха тарьяанай зүйлөөр хооллуулагдадаг байгаа. 14 һаратай болоод байхадаа, июниин 1-дэ эдэ буруунууд бэлшээн таргалуулагдажа эхилээ һэн. Түрүүшын бүлэгэй буруунуудта бэлшээриин эхинһээ эсэс хүрэтэрынь толгой бүридэ үдэрэй 1,6 килограмм талха тарьяанай зүйл, хоёрдохи бүлэгэйхидэ—түрүүшын ба һүүлшын һарануудта (июнь ба сентябрь соо) үдэрэй 1,5 килограмм талха тарьяанай зүйл үгтэдэг байба. Гурбадахи бүлэгэй буруунуудта нэмэлтэ ямаршье тэжээл эдюулэгдээгүй. Энэ хугасаа соо нэгэдэхи бүлэгэй бурууン бүхэндэ 195 килограмм, хоёрдохи бүлэгэйхидэ—72 килограмм нэмэлтэ тэжээл гаргашалагдаа.

Октябриин 1-һээ бүхы бүлэгүүдэй буруунууд шахан таргалуулгада табигдаа һэн. Энэ үе соо бүхы һүрэгүүд тон адляар эдеэлүүлэгдэжэ байгаа.

Тиигэжэ эдэ туршагдажа байһан малай хэды шэгнүүртэй болоод байһыень дорохи таблица элеэр харуулжа үгэнэ:

Малай наһан	Бүлэгүүд (кг.)		
	Нэгэдэхи	Хоёрдохи	Гурбадахи
7 һаратайдаа	183,0	185,7	181,2
14 һаратайдаа	301,2	273,0	239,3
18 һаратайдаа	410,6	343,6	306,2
21 һаратайдаа	500,4	431,4	395,5

Эндэ ажаглахада, нэгэдэхи бүлэгэй малай шэгнүүр, мүн сүүдхэ соо нэмэһэн шэгнүүрэйнь хэмжээн бултанайхиһаа булюу байна.

Мяханайнь шанар шалгахын тула бүлэг бүлэгһөө 14, 18, 21 һаратай гурба-гурбан үхэр шалжэ, сүүдхын туршада үлэн хооһоор байлгаһанай удаа Шэтын мяханай комбинадта шэнжэлгэ хэгдээ. Тэрэнэй үрэ дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, нэгэдэхи бүлэгэй мал үлүү ехэ мяхатай, өөхэтэйшье байгаа бэлэй. Жэшээнь, 14 һаратай нэгэдэхи бүлэгэй хашарагһаа 144,6 килограмм сэбэр мяхан абтаһан һаань, гурбадахи бүлэгэй хашарагһаа оройдоол 109 килограмм абтаа.

Адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулхадаа экономическа ашаг үрыень хараадаа абаха шухала. Бидэ энэ туршалга ябуулхадаа ганцашье тэжээлэйнь гаргашын али зэргэ малай шэгнүүртэ нүлөөлһые тоолон бүридхөө бэшэбди, мүн шэгнүүрэйнь өөрынь үнэ сэнгые, ашаг олзынь хэмжээе хараадаа абаһан байнабди. Тиигэжэ малай шэгнүүрэй өөрынь үнэ сэн үхэрнүүдэй харууһанһаа, ажалай эмхидхэлһээ, малшадай түлбэриһөө, хүшэр хүндэ хүдэлмэриинь оньһожоруулһанһаа, гаргашалагдаһан тэжээлэй үнэ сэнгһээ ба тэжээл бэлэдхэлгэһээ нилээд дулдыдаха байһаниинь элирүүлэгдээ.

Түрэхэһөөнь 21 һаратай болотроонь харууһалагдаһан малай шэгнүүрэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн нэгэдэхи бүлэгэйхидэ 65 түхэриг 45 мүнгэтэ, хоёрдохиин—69 түхэриг 04 мүнгэтэ, гурбадахиин—71 түхэриг 36 мүнгэтэ болоһон байна. Тэрэшэлэн залуу малай шэгнүүрэй нэмэлтэ үбэлэй үедэ үгтэһэн тэжээлэйнь шанарһаа нилээд дулдыдадаг байба. Олохон ажахыда хэгдэһэн туршалгануудай дүнгүүдые согсолон харахада, 6—8 һаратай малай түлжэсэ энэ үеынхиһөө дээшэ наһатай, үхэрнүүдһээ һайн байдаг. Харин 8—9 һараһаа дээшэ наһатай зарим малай шэгнүүрынь үбэлдөө доошолдог байха юм. Юунһээб гэбэл, нэгэдэхеэр, тэжээлэйнь шанарай муудаа.

Энэ хэгдэһэн туршалга юу харуулнаб гэхэдэ, залуу мал һайнаар харууһалжа, шахан, бэлшээн таргалуулхада ашаг үрэнь улам дээшэлжэ, тарган мяха бүри ехээр абаха аргатай байһые манай тайлбарилжа үгэнэ гээшэ. Тиимэһээ манай эндэхи эрхэ байдалда тэжээлэйнь өөрынь үнэ сэнгэй хэды ехэ байбашье, шахан таргалуулагдаха малаа һайнаар харууһалбал нилээд ашаг олзо оруулхаар байһаниинь элирхэйлэгдэнэ бшуу.

Б. ИМЫКШЕНОВ.
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай хүдөө ажахын экономикын секторэй научна хүдэлмэрилэгшэ.

АДУУН ҺҮРЭГӨӨ ҮДХЭБЭЛ...

(Түхэреэн стол тойрожо һуугаад хөөрэлдэһэн зүблөөн)

Колхоз, совхозуудһаа ерэжэ байһан адуушад, зоотехнигүүд, түрүүлэгшэнэр болон партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэнэрые Захааминай аймагай «Ажалай туг» газетын редактор нүхэр Балдаев хүндэтэйгөөр хүлеэн угтажа, столдо урина.

— Хүндэтэ нүхэд—адуушад, зоотехнигүүд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, бэшэшье сугларһан нүхэд холо ойроһоо ерэбэт—зам ута, харгы холо—столдо һуужа эдеэлэгты, бэлдэжэ байһан эдеэнэймнай дээжэһээ ама хүрэгты, һэрюун унда амсагты. Тиигэжэ һуугаад лэ зугаалалдаха, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэхэ болонобди,—гэжэ Даба **Балдаев** сугларагшадта хандана.

Манай редакци таанарые энэ столдо урихадаа, сүлөөтэйхэн нам һуужа, налайжа хотойжо хөөрэлдэхыетнай, саашадаа адуун һүрэгөө олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга замуудаа тодорхойлхыетнай хүсэһэн, зориһон байна.

«Улайха нюурта дайдагүй» гэһэн үгэ бии. Тэрэшэлэн һайн муу тухайгаа сэхэ руунь хөөрэлдэхэ болонобди.

Тэрэнэй удаа КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Н. Б. Михеев** тобшо үгэ хэлэжэ, аймаг дотор адуу үсхэбэрилхэ тухай, тэрэшэлэн орон доторoo эдеэ хоолой зүйлнүүдые, тэрэ тоодо мяха элбэг дэлбэг болгохо тухай КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор табигдаһан зорилгонууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Юһэдэхи табан жэлэй туршада орон дотор хүдөө ажахын үйлэдбэри 20—22 процентээр, колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсэ 45—47 процентээр дээшэлхэ зэргэтэй. Саала, долоодохи табан жэлэйхитэй сасуулхада, үнгэрэгшэ табан жэлдэ мяха үйлэдбэрилгэ багаар, 8,9 процентээр нэмэһэн байна. Мяха үйлэдбэрилгэ энэ тухайгаар дээшэлхэдээ арад зоной улам ургажа байгаа эрилтэ, хэрэглэмжые хангаагүй. Тиимэһээ шэнэ, юһэдэхи табан жэлдэ тон ехэ зорилго, урда табан жэлэйхидэ орходоо мяха үйлэдбэрилгэеэ эрид ехээр, 55 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа.

АРЬБАНТА ҮҮСЭЛХЭ, ХУДАЛДАХАШ

— Манай Захааминай аймагта энэ талаар ямар зорилгонууд табигдаа юм хаб?—гэжэ адуушадай нэгэн асуудал табина.

— Манай аймагта гү? Баһал горитойл даа. Хэрбээ ойн баярай 1970 ондо 25.000 гаран центнер мяха гүрэндөө худалдаһан байгаа һаа, 1975 ондо 34.000 центнерһээ бага бэшые худалдаха байнабди,—гэжэ Николай Батович харюусана. — Энэ амар бэшэ хэрэг.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада хамаг бүхы арга боломжонууд хэрэглэгдэдэг болохо ёһотой. Хүсэдөөр хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаймнай нэгэн юуб гэхэдэ, адуун һүрэг, тэдэнэйнгээ тоо толгойе эрид түргэнөөр олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулжа, мяхалиг адуутай болохо хэрэг мүн.

Хада уула, хүдөө хүбшэ нютагтай Захааминай аймагта адуун һүрэгые олоор үсхэбэрилхэ арга боломжо бии. Хамта 130 000 гаран гектар эдлүүриин газар колхоз, совхозуудта тоологдоно. Тэрээнһээ гадна, тон багаар абахада, 50. 000 гаран гектар хүдөөгэй бэлшээри гүрэнэй ой модоной жасада байна. Энэ газар дээрэ арбаад мянган адуу барижа болохо. Энэ тухайтай олон адуун 30—40 жэлэй саана байһаншье. Тэд һүүлэй хорёод жэл соо адуу моридой тоо толгой хахадһаа үлүүгээр хороогдошоһон байна бшуу. Мүнөө аймагай колхоз, совхозуудта 2700-гаад толгой адуун тоологдоно.

Нёдондо хабар анха түрүүшынхеэ аймагай зүблөөн болоожо, адуу үсхэбэрилгэеэ хүгжөөхэ тухай республика доторoo хандалга бэшэг гаргагдаа һэн. Тиин һая наашада иимэ олоор абтаагүй аад, түрүүшынхеэ 1081 унаган нёдондо абтаа. Санагын совхоз 111 унага абаа. Зарим түрүү адуушад, жэшээлхэдэ, Г. И. Яньков (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), А. П. Дылыков («Коммунизмын зам» колхоз) 100 эхэ гүүн бүриһөө 94—91 унага түлжүүлээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ худалдаһан мяханай 13 процентнь гэхэ гү, али хамта 1044 центнерынь адуунай мяхан байгаа. Хэдэхэн жэлэй саада тээ оройдоол 100-гаад центнер адуунай мяхан гүрэндэ худалдагдадаг байһан юм.

— Харин шэнэ табан жэлдэ адагынь 4 мянган центнер адуунай тарган мяха жэл бүри худалдажа байха зорилго бидэнэй урда табигдана. Энэ зорилгоёо дүүргэжэ шадаха гүбди, нүхэд адуушад?—гэжэ Николай Батович сугларагшадта хандана.

— Шадахабди. Оролдохо, ажаллаха, хэн-нигүй адуундаа анхарал хандуулха хэрэгтэй,—гэжэ «Коммунизмын зам» колхозой адуушан нүхэр **Дылыков** хэлэнэ. — Минии һанахада, хээрэ ябадаг адуунда азарга олоор барибал дээрэ. Жэшээлхэдэ, зооветеринарна заабариин ёһоор 20—25 гүүндэ нэгэ азарга барихаар зүбшөөгдэнэ. Хээрын адуунай азаргада арба гаран гүү гэхэ гү, али 30 гүүтэй һүрэгтэ хоёр азарга барибал тааруу гэжэ һананаб. Олон гүүтэй азаргын һүрэгтэ зарим унагад оройтожо гараад, зунай ногоо хүсэд эдингүй, үбэлжэлгэдэ жэжэхэнүүдээр, бэеэ хүсөөгүй ороно. Туралга, гарзалалга тэндэһээ.

Саашань даагадые эхэһээнь һалгаахадаа үбэл—декабрь, январь соо һүрэгһөө илгабал дээрэ гэжэ һанагдана. Юундэб гэхэдэ, хабар болотор ганса хагдаар ябахадаа тэдэнэр турана, мүн хээлитэй эхэнүүдынь даагандаа дэхүүлжэ ябахадаа муудаха, турахань үлүү.

— Аюр Памаевич, гол түлэб ямар һарада унага абахада дээрэб? Хабар эртүүр гү, али оройшог тээшээ гү?—гэжэ «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ **П. С. Очиров** адуушанһаа асууна.

— Бидэнэр май һарын гарамсаар азаргаяа табинабди. Тиигэхэдэмнай апрель соо, хүйтэндэ түрүүшын унагад гаража захална. Минии һанахада, майн хахадһаа июлиин хахад болотор унагад гарадаг һаань, дулаан болоһон, хүйтэндэ хайрагдахагүй, һайн байха һэн. Хоёрдохёор, эртэ унагалһан гүүн ганса хагдаар ябахадаа һү багатай, үдхэн һүтэй байһан тула унаганиинь шабагажа зободог. Ногоо эдижэ, эхынгээ һү орожо байхада гараһан унаган дээрэ, томо болохо талаараашье эртын унага хүсэжэ ядахагүй гэжэ һанагдана.

— Бүри эртэ, март соо, эхынь үшөө тураагүй, хүшэтэй ябахада унага абаа һаа, дээрэ байхагүй гү?

— Үгы даа. Сэбдэг хүйтэндэ, хабарай хагсуу, харалган сагтаа нарай унаган ядарха, гарзань олон байшаха даа.

Аймагай колхоз, совхоз бүхэндэ адууе эбэртэ бодо малһаа һалгажа, тусхай һалбари болгоһон, хаа хаанагүй, тусхай хүтэлбэрилэгшэдтэй адуунай-товарна фермэнүүдэй бии болгогдоһониие зүбшөөжэ үгэ хэлэхэ зуураа, партиин райкомой секретарь нүхэр **С. С. Бадмаев** адууе унаанда һайнаар хэрэглэхэ тухай онсолон тогтобо.

АРДАГ ХҮЛЭГҮҮДЫЕ УНАХАШ

— Адуу моридые олоор үдхэхыень үдхөөд, тэдээгээрээ ажалаа хэхэгүй, ябагандаа тосной орошоод байха гээшэмнай тон таарахагүй байна,—гэжэ Санжа Сультимович хэлээ. — Жэшээлхэдэ, Баян-голой совхозой Сагаан-Мориной отделенидэ үбһэ хуряалгын үедэ олохон звено сарнуудаар бухалаа шэрэнэ. Сар гээшэмнай удаан, хашан, газар хороосогүй гэжэ мэдээжэ. Хэрбээ нэгэ ажахыда 70 звено үбһэ хуряалгада гараа һаа, нэжээдшье сар үгэхэ болоо һаа, 70 сар хэрэгтэй болоно. Харин тиигэхэдэ адуу моридной эмнигшэшоод, унагдаха, хүллэгдэхэеэшье болишоод, хүдөө хүбшөөр оодорлдожо ябаха.

Энэ ушар юун дээрэһээ болоноб? Мори һурганагүйбди.

— Зүб! Энэ тон зүб!—гэжэ «Красный Октябрь» колхозой хуушанай адуушан Цыден **Аюрзанаев** зүбшөөнэ. — Манайшье колхоздо иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Үбһэ хуряалгын болоходол мори унаа хүртэхэеэ болёод, зарим звено үбһэ хуряалгын хахадлатар тооной нэгэшье моригүй байдаг гээшэ.

Энэ колхоздо баһал морид үсөөнөөр һургагдана. Тиин гэтэр адуунда 5—6 хүрэһэн морин, үреэнүүд ябажа байдаг. Мүн тиимэ үреэнүүд олоороо үүсэлэгдэнэ.

— Нэгэ үреэ һургажа, тэргэдэ оруулжа, хүллэхөөр болгоһоной түлөө 25 түхэриг түлэгдэдэг болоо. Саашадаа залуушуул үрсэ дуратайгаар һургадаг болохо бээз, — гэжэ Николай Батович хэлэнэ.

Адуу үдхэжэ байгаа хадаа илангаяа манай малшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд һайнаар заһагдаһан хатарша, жороо, гүйгөөшэ моридые унаха, найр наадануудтаа урилдааха, мүрысэжэ байха ёһотой.

Саашадаа ямар хүдэлмэридэ мотоорой хүсэ хэрэглэхэ, ямарнуудые морёороо хэхэ тушаа боломжолжо байһан тухайгаа Баян-голой совхозой адуунай-товарна фермые даагша Михаил **Доржиев** хөөрэнэ. Совхоздо мүнөө 760 гаран толгой адуун тоологдоно. Тэдэнэй 130-аадынь лэ

Аймаг соогоо мэдээжэ болоһон адуушад Бадма Садаев («Дружба» колхоз), Аюр Дылыков («Коммунизмын зам» колхоз), Цыден Аюрзанаев («Красный Октябрь» колхоз), Григорий Яньков («Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), Дамдин Цыренов («Победа» колхоз).

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«Коммунизмын зам» кол...
залуу адуушан Петр Хандуе...

СЭГЭЭ, ЗУГА... ХЭХЭШ

Д. ЦЫРЕНЖАП...
манай корреспонд...

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

БАРУУН ДОНБАССАЙ НҮҮРҺЭН

Баруун Донбассай горняк бүхэн халаанай турша соо нёдондонойхидо орходоо хоёр тонноор ехэ нүүрһэ мүнөө малтажа абана. Жэлэй эхинһээ хойшо 130 мянга гаран тонно түлишэ даалгабариһаа гадуур малтан абтаа. Энэ хадаа предприятинуудые шэнэ техникээр зэбсэглэһэнэй, технологиие наринжуулан һайжаруулһанай ажал научна ёһоор эмхидхэхэ онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар туйлагдаа. «КМК-97» гэжэ хүсэтэ орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдые, «спутник» гэжэ хүдэлгэн ябуулдаг тулганануудые шахтёрнууд үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Бүтээсэ ехэтэй техникэ шудалһанайнгаа ашаар горнягууд ажалай бүтээсые гурбанай нэгэ хубяар дээшэлүүлээ.

(ТАСС-ай корр.)

Днепропетровск.

ТҮСЭБЭЙ ЁҺООР

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор өөһэдынгөө ажахынуудай социальна хүгжэлтын түсэбүүдые Тамбовско областиин колхоз, совхозууд зохёожо дүүргээ. Экономикые, соёл культурые дэбжээхэ, хүдөөгэй зоной материальна байдал һайжаруулха гэжэ эдэ түсэбүүдээр хараалагдаһан байна. Демократиие үргэдхэлгэдэ, коллективүүд соо нүхэр ёһоной, бэе бэедээ туһалалсалгын мэдэрэлнүүдые хүмүүжүүлгэдэ, амаралта эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байха юм.

Кирсановска районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз иимэ түсэбөө бэелүүлжэ эхилээ. Хамагай түрүүндэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ коллективэй хүсэлэл оролдолго зорюулагдана. Эндэ промышленна түхэлэй мал ажалай томо комплекс, ороохо сэбэрлэхэ оньһожоруулагдаһан блок, үрэ жэмэс, овощ буйлуулха цех байгуулагдаха юм. Тусхай полевой звенонууд элдэб техникэ хэрэглэн полинуудай үрэжэл дээшэлүүлхэ байна. Оньһожоруулга хэһэнэй ашаар хүдэлмэриин хүсэ гаргашалгые 48 мянган хүдэлмэриин үдэрөөр үсөөрүүлэгдэхэ юм.

Колхозой тосхон хараһаар байтар хубилна. Эндэ 26 аятай зохид байрын гэр баригданхай. Культурын байшан, ажаһуудалай талаар хангаха гэр, хүүгэдэй ясли, аптекэ, колхозой түүхын музей һаяхан нээгдээ.

Социальна түсэблэлгые дүүргэлгын асуудалнууд колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудай суглаанууд дээрэ, партиин олон райкомуудай пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнхэй.

(ТАСС-ай корр.)

Тамбов.

ТОМО КАНАЛ АШАГЛАЛГАДА ҮГТЭБЭ

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай корр.). Хойто Тянь-Шаньдахи эгээн томо, 30 шахуу километр утатай уһалууриин каналые саг үргэлжэ ашаглахын тулада гүрэнэй комисси тушаан абаа. Хүнэй гараар малтажа байгуулагдаһан, түмэр бетон хашалтануудтай энэ гол мүрэнөөр хадын хяра оройн мүльһэнүүдэй уһан полинууд ба виноградникууд руу урдан ороно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БЕЛОЯРСКА АТОМНА ЭЛЕКТРОСТАНЦИИН ТҮРҮҮ ХАБСАРГАГШАД МИХАИЛ БОГОСЛОВСКИЙ, АНАТОЛИЙ ГЛОТКИХ ГЭГШЭД АЖАЛДАА.

АПН-эй фото.

Ургаса хамгаалгада—
онсо анхарал

ХОРХОЙ ШУМУУЛТАЙ ТЭМСЭХЭ АРГА

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй хура бороо ехэ ороод, ороохо тарьяанай, огородой эдеэнэй ургаса ганцата һайжаржа эхилээ. Ургамалай газарһаа өөдөө үндыжэ, набшалжа намаалжа захалхалаар элдэб эреэ марьян сохо, хорхой олон болоод, таримал ургамалда горитой хохидол ушаруулна.

Илангаяа мүнөө колхоз, совхозуудта капустын, куузикугай рассада хээрэ һуулгаад байхада, мүн үрэһөөрнь тариһан эдэ ургамалнуудай эшын һая бултайжа байхада, сохо, хорхой, шумуул нарай набшаһыень, эшэ үндэһыень эдижэ сэхэхэнээр гэмтээжэ болохо байна. Бороогой ехэ орожо, газарай хүрьһэнэй һайса шииг тэхэлээр ургамалай набша химэлжэ гэмтээдэг ниидэдэг сохо, эрбээхэйнүүд олон болоо.

Тэрэшэлэн Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай зарим газарта сабшалан, тарьялан дээгүүр таршаа хорхой элбэгжэжэ байнһай.

Энээнэй хажуугаар таримал ургамал элдэб үбшэндэ баһал ехээр муудажа, ургасань эрид доошолжо болохо байна.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, огородой эдеэнэй, манай тэжээлэй ургамалнуудай ургасые хоротон хорхой шумуулһаа хамгаалха, саражa абаха гээшэ мүнөөдэрэй тон харюусалгатай шухала хүдэлмэриин нэгэн болоно. Тиимэһээ тэдэ хорхой шумуул, үбшэнһөө таримал ургамалнуудые яажа хамгаалха тухай тобшохоноор хэдэн аргануудые эндэ дурдаха һанаатайб.

Июль һарада капустын эшэ, набшаһые ниидэдэг сагаан эрбээхэй хорхойн үтэд ехээр гэмтээдэг гээшэ. Тэдэ хорхойн үтэнүүдээ хаяха үедэнь нафталин, тамхинай үйгаагые бусалгаһан избёосхотой гү, али пеэшэнэй үнэһэнтэй холёод, капустын эшын хажуугаар (1 дүрбэлжэн метр газарта 20 грамм тиимэ холимол зүйл) сасахада һайн. Тиихэдэ тэдэ ниидэдэг хорхойнууд ургамалда һуудаггүй юм. Хэрбээ капустын эшэ, набшада хүйр хорхойн үтэнүүдэй бии болоод байгаа һаань, 0,2 процентын холисотой хлорофос уһанда худхаад, ургамалые дээрэһээнь уһалхада болохо. Үгышье һаа, ургамалай набшаһа мэрэжэ, сооложо һалгаадаг үтэн хорхойнуудые үгы хэхын тула 0,2 процентын хлорофос гү, али карбофос, 12 процентын гексахлоранай дуст гектарай 15—20 килограмм хүртэхөөр сасаха ёһотой. Эдэ үтэн хорхойнуудай капустын гол соо орошоогүйдэнь хоро сасажа, үгы хэхые оролдохо шухала. Капустын набшаһа гэмтээдэг хүйр хорхойн үтэнүүдые үгы хэхын тула энтобактерин 3/20 гэжэ хоро 30 граммыень 10 литр уһанда худхаад, ямаршье болзорто сасахада хамаагүй.

Капустын болон тэжээлэй корнеплодуудай эшэ намаада элдэб һүрэдэг бишыхан эреэн сохо, мүн набшаһа гэмтээдэг ондоошье хорхойнуудай бии болоо һаань, 12 процентын гексахлоранай дуст гектарай 15—20 килограмм хээд, гү, али 0,4 процентын хлорофос хоро сүршэхэ байна.

Таршаануудай үрые үгы хэхын тула 12 процентын гексахлоранай дуст гү, али 2,5 процентын метафос хоро (гектарай 10—12 килограмм) сасахада һайн байдаг. Ургамалынь шэнгэн аад, багахан газарта хюроогэй хибэдэһэндэ гү, али адуунай бутархай шабааһанда 10 килограмм бүхэндэнь 200—300 грамм 12 процентын гексахлоранай дуст холёод, гектарай 12—20 килограмм хүрэтэр газар дээгүүр сасахада, таршаанууд тэрээндэ сугларaад, хорондонь үхэдэг байна.

Иигээд июлиин эхеэр горохой ургасада хорхойнууд бии болоожо, горитойгоор гэмтээжэ эхилхэнь. Тиимэ хорхойнуудай бии болохын түрүүн тарьялангай захаар хоро сасаха хэрэгтэй. Харин шухала болоол һаань, 0,3 процентнь карбафосой, суспензи гү, али метафосой зүйл уһанда холижо бүхы газартань сасаха, сүршэхэ болоно.

Хартаабхын ургасые фитофтор үбшэнэй гэмтээхэгүйнь тула нэгэ процентын бордосско шэнгэн холимол зүйл (бусалгаагүй избёосхо ногоон байбан хоёр) сасаха хэрэгтэй. Тиихэдээ энэ фитофтор үбшэнэй бии болохоһоо урда хартаабхын сэсэгэй буурсагуудай бии болоожо байхада түрүүшынхеэ бордосско зүйл сасаха ёһотой. Тиимэ үбшэнэй бии болоод байгаа һаань, хоёрдохёо сасаха шухала.

Ургамалда хоро сасахынгаа урда тээнь тэрэ газартань дүтэ наашаа үхэр мал, хүнүүдые байлгахагүйн тула зондо урид дуулгаха мэдээсэхэ, тойруулаад һэргылэлгын тэмдэгүүдые табиха байна.

А. БОТОЕВА,
республикын ургамал хамгаалгын станциин агроном.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН ГУЛАМТА БОЛОҺОН ОРОН

Пролетарнадай агуу вождь В. И. Ленин Совет засагай тогтоhон түрүүшын үдэрhөө арад зоной элүүр энхые сахиха хэрэгтэ тон ехэ анхарал табижа эхилhэн юм. Тиин ажалша зоной элүүр энхые сахиха комиссириат тогтоохо декредэй абтаhан сагhаа хойшо түлбэригүйгөөр бэеэ эмшэлүүлхэ арга боломжотой болоhон байнабди. Богонихон болзор соо совет медицинэ гайхалтай түргөөр хүгжэн hалбараа.

Парти, правительствамнай зонойнгоо байдал hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг, ажаhуудалыень, ажал хүдэлмэриинь таарамжатай зохид болгохын хойноhоо оролдодог гээшэ. Революциин урда тээхитэй сасуулбал, хүнэй үхэлгэ дүрбэ дахин үсөөрhэн, үхибүүдэй үдэсэ жэшээлэшэгүй түргэн болоhон түүхэтэй. Мүн элдэб халдабарита үбшэнүүд үгы хэгдээ.

Эгээ мүнөө үедэ орон доторнай 2,6 миллион хүнэй эмшэлүүлхэ больницын 26000 эмхи зургаан бии. Эндэ 618 мянган врач, 2 миллион медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлжэ байдаг. Медицинскэ промышленностиин бүтээн гаргадаг продукци жэлhээ жэлдэ ехэ болоно.

Энэ табан жэлэй туршада олон мэргэжэлтэдэй хүдэлхэ томо томо больницанууд, поликлиникэнүүд баригдаха юм. Коммунис партимнай арад зоной элүүр энхын хэрэгтэ али тухай ехэ анхарал хандуулдагынь XXIV съездын материалнуудhаа тобойсо харагдана.

Капиталис гүрэнүүдэй ажалшадай тон дорой муу байдалда байдагынь элитэ. Ганса өөрынгөө тала хараад байдаг капиталистнууд зоной туhада юушье хэдэггүй. Хүшэр хүндэ хүдэлмэри хэжэ, сагhаа урид бэеэ муудхааха ушар ажалшадай дунда ходо үзэгдэдэг. Жэшээ болгон Америкын Холбоото Штадуудые абаад харая. 16 секунда болоод лэ гэмэлтэдэг гү, үгышье hаа, 4 минутын турша соо нэгэ хүдэлмэришэн ажал хэхэ аргагүй болоторoo оhолдо заабол дайрагдадаг байха юм. Тэндэ жэл бүри 2 миллион хүдэлмэришэн гэмэлтэдэг байха юм. Имэрхүү ушар Франци, Англи, Итали болон бусад капиталис гүрэнүүдтэ ходо тохёолдоно.

Манай республика дотор медицинскэ эмхи зургаан олошоржол байдаг. Холуур ошонгүй, хэдэн тоо, баримта дээрэ тогтобол таарамжатай гэжэ hанагдана. 1913 ондо манай республика дотор 140 оронтой 7 больница, 13 фельдшерскэ пункт, 4 амбулатори хүдэлдэг байhан, оройдоо 14 врач, 32 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд лэ бүхы зоной бэеые үзэдэг байhан юм гээ hаа, мүнөөнэй залуушуул этигэхэшьегүйдөө болохо.

Харин мүнөө республика доторнай 9745 оронтой 146 больница, 170 амбулатори, 442 фельдшерскэ пункт нээгдэнхэй.

Үнгэрэгшэ табан жэл соо дүн хамта 33 миллион түхэригай сэнтэй барилгын хүдэлмэри хэгдээ. Улаан-Үдын Октябрьска райондо нарайлалгын байшан, поликлиникэ, аптекын складууд, медицинскэ химиин мастерскойнууд, Хоридо—больница, Захааминай аймагта—уушханай ханяада эмшэлхэ диспансер, Галуута-Нуурта, Гүнхэндэ—эмнэлгын корпусууд, Баргажанай, Бэшүүрэй, Сэлэнгын аймагуудта—участогай больницанууд баригдаа. Тэрээнhээ гадна, фельдшерскэ 50 пункт, 15 аптекэ, шухала хэрэгтэй хэдэн олон барилга хэгдэжэ үрдигдөө. Тэрээнhээ уламжалан, энэ жэл республиканска больницын эдеэ хоол хадагалха газар, Хяагтада—240 хүнэй эмшэлүүлхэ больница, Онохойн медицинскэ склад болон бусад барилганууд ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай.

Уушханай ханяада эмшэлхэ хүдэлмэри hүүлэй үедэ эли бодо hайжараа. Тоо, баримтаар харуулха болоо hаа, 875 үбшэнтэнэй эмшэлүүлхэ 9 диспансер, 751 оронтой санатори нээгдээ. Эдэ хэмжээ ябуулгануудай ашаар, уушханай ханяадатай хүнүүдэй тоо 45 процент үсөөрhэн байха юм.

Хүдөөгэй врачнарай туйлаhан амжалта тухай эндэ дурсангүй гаража болохогүй. Дээдэ, тусхай дунда hургуули дүүргээд, хүдөө нютаг ошохо дуратайшуулай тоо олошорhoop. Эдэнэр механизаторнуудай, холын малшадай байдаг газарнуудаар ябажа, hэргылэмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг, саг соонь туhаламжа үзүүлдэг болонхой. Эрхим hайнаар хүдэлдэг врачнарай: Баргажанай аймагай Баян-гол нютагай ахамад врач Ширеторова, Зэдын аймагай Борьёогой ахамад врач Короткова, Бэшүүрэй аймагай ахамад врач Суворова гэгшэдэй нэрэ алдарые дурдаха хэрэгтэй.

Мүн республика дотороо суудаа гараhан А. М. Жалсараев, М. А. Захарова, З. И. Якушева, Г. Д. Дырхеева, Г. Г. Юрьев гэгшэдэй нэрэ солые баhал дурдангүй гаража болохогүй байна.

М. ЛЕДЕНЕВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

ТҮРЭЛХИ ХЭЛЭ ЗААЛГА ҺАЙЖАРУУЛАЯ

Багшын hанамжа, дурадхалнууд

Түнхэнэй аймагай hургуулинуудта буряад хэлэ зааха, үхибүүдэй түрэлхи хэлээ hайнаар шудалха талаар ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа, мүн ябуулагдаха байhан тухай хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

Буряад хэлэ заадаг Хэрэнэй дунда hургуулиин багша Тулусоева Надежда Арсентьевна, Толтойн дунда hургуулиин багша Сотникова Софья Даржеевна, Горхоной дунда hургуулиин багша Байминова Зоя Дамбиевна гэгшэд яhала hайнаар хүдэлдэг. Тэдэнэр түрэлхи хэлэнэй кабинедүүдые түхеэрээ, буряад уран зохёолнуудаар уншагшадай конференци болон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ; классhаа, hургуулиhаа гадуур ехэ юумэ хэнэ, hурагшадай хэлэхэ, бэшэхэ шадабариие али болохо аргаар дээшэлүүлнэ, бусадшье олон янзын хүдэлмэри ябуулнад. Тэдээндэ заалгаhан үхибүүд ехэ бэлэдхэл hайнтай байдаг, уран зохёолой кружогто ябадаг, шүлэг болон дуунуудые зохёодог, очерк болон рассказуудые бэшэдэг, хэблүүлдэг.

Түрэлхи хэлээ үзэhэн, шудалhан эдиршүү нилээд амжалтатайгаар саашадаа hуража, хүдэлжэшье байнхай. Жэшээнь Лопсон Тапхаев — А. Н. Тулусоевагай шаби поэт-журналист болонхой. Владимир Шагдуров московско педагогическа институт дүүргэжэ ерээд хүдэлжэ байтараа, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар hунгагданхай. Тэрээнэй үүсхэлээр «Сагаалган», «Ород үбэл» гэхэ мэтэ hайндэрнүүд шэнэ янзаар, оньhон үгэ болон таабари андалдаха мүрысөөтэйгөөр, юрөөлнүүдые хэлэлгээр, ехэ hайханаар үнгэргэгдөө, Ангархаев Ардан гэгшэ Толтойн дунда hургуулиие алтан медальтайгаар дүүргэhэн, өөрынгөө уран зохёолнуудые хэблүүнhэн байхаhаа гадна, багшанарай институдай физикын факультет амжалтатайгаар дүүргээд хүдэлнэ. Мүн бусадшье олон хүнүүдые нэрлэжэ болоно. Эдэнэр түрэлхи хэлэн дээрээ заалгаа.

Иимэ байбашье hаань, зарим hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд элдэб шалтагаан дуурдаад, буряад хэлэ заалгаhаа арсаха гэhэн hэдэлгэ гаргана. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай Монгой, Туранай, Шэмхын найман жэлэй hургуулинуудта буряад хэлэ заахаяа болинхой. Харин тиихэдэ класс бүхэнэйнь хахад үхибүүд буряадууд байха юм.

Хүдөө нютагуудай найман жэлэй зарим бишыхан hургуулинуудта арбан табаарнь ород класс, нүгөө арба табаарнь буряад класс эмхидхэхэ гэхэдэ, салин хүлhэн үлүү түлэгдэхэ, үлүү штадууд томилогдохо — бэрхэтэй юм аабза. Гэбэшье тиимэ hургуулинуудта түрэлхи хэлэ заатагүй үзүүлхэл хэрэгтэй гэжэ hанагдана; классудайнь олон боложо, хэшээлнүүдэйнь нэмэхэдэ, буряад хэлэшье зааха арга олдохол байха.

Хэшээлнүүдэйнгээ үсөөн дээрэhээ бишыхан найман жэлэй hургуулида багша өөрынгөө мэргэжэлhээ ондоо — олон предмедүүдые заана. Нүгөө талаhаа, үлүү гаргашаhаа «зүрхэ алдаад», бишыхан найман жэлэй hургуулинуудай зарим нэгыешье хаабал, бүхы үхибүүдэй дунда hургуули дүүргэхэнь бэрхэдэнэ. Ушар иимэhээ бишыхан hургуулинуудые даб дээрээ үлөөжэ, буряад үхибүүдтэ түрэлхи хэлыень үзүүлхэ арга боломжо бэдэрээ hаа яахаб? Энэ талаар республикын гэгээрэлэй министерство, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт болон багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт гүнзэгы шэнжэлэл, тобшолол хэжэ, хайшан гээд бүхы буряад үхибүүдтэ түрэлхи хэлыень шудалуулха тухай hанамжа, дурадхалнуудые оруулха ёhотой. Теэдшье үхибүүн бүхэндэ ород, буряад хэлэеэ тэгшэ hайнаар мэдэхэ гээшэ тон хэрэгтэй, ямаршье hаад тойбо татахагүй, ород хэлэ гүнзэгыгөөр ойлгохо хэрэгтэ буряад хэлэн түhатай гэжэ бүхы эхэ эсэгэнэртэ үнэн зүбөөр ойлгуулха шухала.

Гадна hүүлэй үедэ буряад хэлэеэ заалгахагүй ушарай гарахада, hургуулиин зарим директорнүүд, илангаяа түрэлхи хэлэнэй зарим багшанар эхэ зэмэтэй шэнгээр hанагдана. Хэрбээ тосхон hуурин бүхэндэ hургуулиин үхибүүд түрэлхи хэлэнэйнгээ багшын хүтэлбэри доро hонирхолтой концертнүүдые үнгэргэжэ, уран зохёолой дээжэнүүдые хүн зондоо даамайгаар ойлгуулжа, түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигые элирхэйлэн харуулжа байбалнь, ехэ hайн байха hэн. Дунда, дээдэшье эрдэмтэй хүнүүд сүлөө сагтаа, ехэ юумэ уншаха, hонирхохо байгаа.

Гадна буряад хэлэнэй багшанар хэшээл бүхэнөө үнгэргэхэдөө, теоретическэ болон илангаяа методическа литератураар дуталдажа, бэрхэтэй байдалда ороно. Гэгээрэлэй министерство програмаар учебнигүүдые хэблүүлээд лэ, харин ондоо юумэ, методическа хэрэгсэлнүүдые хэблэхээр хараалнагүй. Мүнөө үедэ буряад хэлэнэй багшанар арбаад жэлэй саада тээ гараhан диктантнуудай, изложенинүүдэй, упражненинүүдэй сборнигуудые хэрэглэнэ. Тэдээн соохи мэдүүлэлнүүд, текстнүүдые—номууд соо үгтэhэн юумэнүүдые хэшээл бүхэндөө шэнэ үе сагта тааралдуулан хубилгаха гээшэ угаа бэрхэтэй. Гадна буряад хэлэнэй фонетикэ, морфологи ба синтаксисээр ханын таблицануудые хэблэн гаргаха хэрэгтэй болоо.

Буряад хэлэнэй багшанарай түрүү дүй дүршэл тухай туhаламжа хэблэжэ гаргаа hаа, багшанарта ехэ туhатай байха hэн. Мүн түрэлхи хэлэнэй болон литературын хэшээлнүүдтэ hурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэ хүгжөөхын тула буряад уран зураашадай зурагуудые томонуудаар, гоёор бэлдэжэ гаргаа hаа, ехэл hайн бэлэй.

Классhаа гадуур уншалга үнгэргэжэ байхын тула буряад литературын программада ороhон номуудые хэблэжэ гаргаха тон шухала. Тумуновай, Намсараевай, Доной болон бусадай зохёолнууд хэзээ нэгэтэ хэблэгдэжэ гараад, үни хада барагдаhан байна. hургуулиин олонхи библиотекэнүүдтэ тиимэ номууд үгы. Олон үхибүүдтэ нэгэ доро зохёол уншуулаад хөөрэлдэхэнь бэрхэтэй болоо.

Буряад hургуулинуудта уншахаар тааруулагдаhан ородшье уран зохёолшодой номууд ехэл үсөөн. Магад иимэ номууд олоор гараашье hаа, али хамаагүйгөөр тараагдашаhан байжа болоо гү. Иимэ номуудай хэблэлhээ гарабал, буряад hургуули бүхэндэ эльгээхэ хэрэгтэй.

Республикадамнай ород болон буряад хэлэнэй багшанарай научно-практическа конференци боложо, үрэ дүн ехэтэй байба. Иимэ конференцинүүдые арбаад жэл соо нэгэ дахин бэшэ, харин түргэ түргэнөөр хэжэ байгаа hаа, тон таараха бэлэй. Буряад hургуулиин багшанарай дүй дүршэл тухай иимэрхүү конференци хэхээр болоо гэжэ hанагдана.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
Түнхэнэй аймаг Хойто голой найман жэлэй hургуулиин директор.

Зураг дээрэ: «Бурводстрой» трестын автогаражай залуу хүдэлмэришэдэй нэгэн Владимир Алексеев. Энэ нүхэр хоёрдохи жэлээ эндэ слесарезр хүдэлжэ байбашье, мэргэжэлээ hайнаар шудалаад, халаан үриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ. Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Бэрхэ тогоошон

Амтатайгаар эдеэ хоол бэлдэ... гээшэ балайшье бэлэн хэрэг ...шэ юм. Эндэ өөрын шадабари, ...олдолго хэрэгтэй бшуу. Зарим ...нүүд хүнгэхэнөөр бодон, эдеэ ...наха зүйлэй байгаал hаа, ...йлуулаад орхиходо бараг ааб ...а гэлсэдэг. Тиин байhан зүйлнүүдые өөрынгөө дураар, hана...н соогоо худхадаг, бусалгадаг ...йха юм. Харин ямар шанартай ...еэн болоhон тухай эдеэнэй ...та үзэhэн хүн хэлэхэ байна гүб ... Гэхэ зуура эдеэ зохидхоноор ...йлуулжа, амтатайханаар гэр ...лынхидтөө эдюулхые хүсэдэг ...рэй эзэн эхэнэрнүүд тоогүй ...он. Теэд хүдэлмэриинь дүн хү...й hанаанда хододоо таарүү бэ...э байхаяа hанадаг. Яахадаа ...инэб?

Энээн тухай мэдэхээ хүсэбэл, ...уряадай геологоуправлениин экс...педициин ахалагша повар Софья ...етровна Педоновада хандаа hаа, ...йлгосотой харюу абаха байхат.

Нүхэр С. П. Педонова 30-дахи ...элээ олониитэдэ эдеэ хоол ша...жа байна. Түрүүшынгээ амжалтануудые 1947 онhоо эхилжэ тоолоно. Тиихэдэ «Аршан» курортын эдеэ шанагша байhан юм. Курортдо амарагшадай зүгhөө оло дахин hайн hайхан үгэнүүдые дуулажа, сэдьхэл зүрхөө хүлгүүлдэг байгаа.

Эдеэ шанагша Софья Петровнагай ажал олондо хүндэтэй, гүрэн түрөөрнай үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэhэн нэрэ зэргэнь энээндэ гэршэ болоно. Тиихэдэ «Шэн габьяата ажалай түлөө» гэhэн медальда 1967 ондо хүртөө бэлэй.

Буряадай геологоуправленидэ 1969 онhоо хүдэлжэ эхилээ. Тиихэ зуураа hайн ажалаараа управлени соогоо мэдээжэ, суутай повар болонхой юм. Софья Петровнагай хүдэлжэ байhан үдэр геологууд заал hаа столово ошодог заншалтай. Тиихэдэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд амhартаа баринхай амтатайгаар бэлдэгдэhэн бэлэн эдеэ гэртээ абаашахаяа ерэдэг.

Албанай хэрэгээр ябахадаа ГРП-гэй начальник Б. М. Болдырёвтой уулзахадам:

— Столоводомнай орожо эдеэ бариит. Мүнөөдэр Софья Петровна эдеэ шанана,—гээ hэн.

Ошоходом дундуур бэетэй, нюдэндөө шэл зүүhэн эхэнэр энеэбхилэн угтаа. Эдеэ шанагша Педонова буузынгаа мяха ходо гараар хэршэдэг. Тиихэдэ тэрээн соо хэдэг зүйлнүүдые тон зохидоор тааралдуулжа шададаг. Буузын талхан нимгэхэн, шадабаритайгаар хумигдажа монсогойлогдонхой, харахадашье зохид.

Нүхэр Педоновагай шанаhан бүхы эдеэниинь шанараар hайн байдаг. Тиимэhээ тэрэнэй шанаhан эдеэ эдихэеэ хүнүүд ерэнэ бшуу.

Суг хүдэлжэ байhан хүнүүдтээ тетя Соня, ГРП-гэй хүтэлбэрилэгшэдтэ Софья Петровна гэлсүүлдэг энэ эхэнэр сэдьхэл бодолоорооше hайн хүн юм. Тэрэнэй энэ hайн hайхан абари зан тухай ОРС-ын таhагай начальник Н. И. Казаков удаан хөөрөө бэлэй.

Столовоёо хаахые Педонова ярадаггүй. Харин гэдэhээ үлдөөд ябаhан хүниие заал hаа эдеэлүүлхэ ёhотойбди гэжэ тэрэ нүхэдтөө ойлгуулдаг заншалтай.

Нёдондо С. П. Педонова Ленинскэ ойн баярай медальда хүртэhэн. Үнэтэ медалиинь хажууда Буряадай Верховно Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй, геологоуправлениин Хүндэлэлэй грамотанууд бии. Пенсидэ гарабашье, нүхэр Педонова хүдэлмэрилhөөр. Теэд ниитэдэ туhатай байхаhаа, хүниие үдэр бүри баярлуулхаhаа hайн юун байхаб даа.

В. ТОКТОХОЕВА.
Хэжэнгэ.

Одесскэ областиин Овидиопольско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ гүйсэд оньhожоруулагданхай. Ажахын бүхы бригада, үйлэдбэриин участогууд колхозой түб hууринтай телефоноор, радиогоор гүйсэд hайн холбоотой болгогдоhон байна. Үйлэдбэриин участогуудhаа абтаhан мэдээсэлнүүдээр түргэн саг соо тааараха хэмжээн абтажа, гэдэргэнь заабари үгтэжэ байдаг.

Иимэ хэмжээ ябуулгануудай хэрэглэгдэжэ эхилээнэй ашаар тракторай хүсөөр бүтээгдэдэг ажалай өөрын үнэ сэн 10 процент бага болгогдоhон, 8 hарын турша соо 7 мянган түхэриг алмаха арга олгоhон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой главна диспетчер Александр Сычук тарялан дээрэ хүдэлжэ байhан механизаторнуудай ажал хүтэлбэрилнэ.

АПН-эй фото.

АРШААНТА НЮТАГ

Замай тэмдэглэл

Карпадай хада ууланuудай бооридо Львов городhоо 80 гамодсной газарта Моршин гэжэ курорт оршоно. Юрэнхы баруун Украиныи (Львовско, Ивано-Франковско, Закарпатобластьнуудай) дэбисхэр дээрэ олон курортнууд бии. ...к coohoo Трускавец, Моршин гэдэгүүдынь бүхэсоюзна удхатай, аргалалга, амаралтын ехэ курортнууд болонхой.

БАЙГААЛИ, САГАЙНЬ УЛАРИЛ ТУХАЙ

...оршин курорт гээшэнь гоё бай...нтай, үзэсхэлэн газарта hуури...ан. Манай эндэхи газар дайда ...аалиингаа талаар ямаршье газар дутахагүй нютаг гээшэ ааб даа. ...орон нютаг бүхэн өөрын шэн...й, өөрын шэмэгтэй, өөрын ил...ай бшуу. Нэгэдэхеэр, сагайнь ...рил зөөлэн, шиигтэй, ехэ халуун ...бэшэ hаа, дулаахан. Эртэ ду...рдаг, зуниинь, намарынь ута, ...ынь тиимэ хүйтэн бэшэ. Мартын ...багаар ногоон ургажа эхилдэг, ...өриин hүүлдэ ольбон унадаг, ...эшье hаа, зөөлэбэр лэ, тэндэхи ...жэлэй дуб модоной хабтагар хаб...р набшаhад «шэбэнэлдэhэн» мэтэ ...аар лэ байдаг даа. Бороо хура ...л оронтуу, зунай hарануудта ...залхуутай болоторoo бороо оро... hанадаг хаш. Жэл соогоо 700— ...миллиметр хэмжүүртэй шииг ...он эндэ унадаг гэжэ тодоронхой. ...иг ехэтэй хадаа ургамал ногоо...нь надхагар үдхэн, дулаан ула...ай орондо ургадаг модод ехэнхи... эндэ бии гээшэ ха.

...уб, бук, ясень гэхэ мэтын айхаб... томо модод бии. Хуhан, уляаhан ...мэтэд тон үсөөн. Жэмэстэ, сэ...э модонhоо яблони, сирень бо... үшөө ондоошье олон үнгын сэ...үдые надхуулhан модод дүүрэн. ...нь булта сэсэглэжэ байхадаа яhа...ье гоё даа. Манай эндэхи харгы, ...ын хоёр тээгүүр тариглаhан уляангир мэтэ эдэ сэсэгтэ, жэмэстэ модод сэсэглэжэ байха юм. Манай эндэшье эдэ модоной ургадаг хадань олоор таряа hаа, hайн бэлэй гээд боджо ябаа бэлэйб.

ТҮҮХЭ ДОМОГҺООНЬ ХЭДЭН ҮГЭ

Курорт бүхэниинь өөрын намтартай, түүхэтэй ааб даа. Жэшээнь, Моршин гэдэгынь зуугаад жэлэй саада тээ байгуулагдаhан намтартай. 1976 ондо зуун жэлэйнгээ ой тэмдэглэхээ байна.

Эндэхи дабhалиг уhан бүри XVI зуун жэлэй эхеэр эли болоhон юм хаш. Дабhанай үшөө хомор байха сагта Польшын баяшуул дабhа бэдэржэ, олон худагуудые малтажа тулидаг, тиигэжэ байтараа мүнөөнэй эмтэй уhа (рапа) гараhан юм гэнэ. Иигэжэ гурбан зуун жэлэй туршада Польшын, немец баяшуул мүнөөнэй курортын байгааша газарые бэе бэедээ худалдалсажа, олзо бариша абажа байhан түүхэтэй.

Энэ дабhанай ехэ хэбтэшын олдохотой хамта эндэхи баян Станислав Броницкий гэгшэ дабhа малтажа ашаглаха зүбшөөлтэй болоhон юм ха. Тиигэжэ Березница гэжэ голой баруун бэедэ дүшөөд худаг малтуулhан байгаа. Эндэhээ абаhан дабhаяа худалдажа, олзо hайса олодог hэн ха. Теэд эндэhээ малтажа абаhан дабhаниинь эдихын аргагүй байжа, энэ хүдэлмэри зогсоогдоо бэлэй. Дабhа бэдэрэлгын үедэ мүнөө хэрэглэгдэжэ байгаа домто уhан — рапа олдоhон юм гэнэ. Теэд энэ аршаан хэрэглэгдэнгүй 19-дэхи зуун жэлэй эсэс болотор шахуу хэбтэhэн юм.

Эндэхи газар эдлэжэ байhан немец наймааша баян Штиллер Банифаций гэдэг түрүү үзэл бодолтой врач Дзидовский гэгшын зүбшөөлөөр 1876 ондо Моршиндо санатори нээhэн байгаа. Уг зорилгоньшье баhал мүнгэ зөөри ехээр олохо гэhэн hааб даа. Ядуу тулюуршаг түхеэрэлгэтэй багахан эндэхи санаторидо аршааниинишье хэрэглэгдэдэггүй байhан. Уданшьегүй Моршин Галицкын врачнуудай обществын мэдэлдэ ороhон юм. 1880-яад онhоо эндэхи аршаан аргаламжада хэрэглэгдэжэ эхилhэн байгаа.

Энэл общество эндэхи барилгануудые хүүлэжэ захалhан юм. Уhа шабараар аргалдаг томо байшан түрүүн бодхоогдоhон байгаа. Эндэхи эгээл гоё санатори — Мраморна дворец гэдэгые мүн лэ энэ общество барюулhан юм. Ябан ошонгоо энэ курорт яhала ехэ амаралтын, аргалалгын газар болоhон байгаа. Ехэнхидээ баяшуул амардаг, сэнгэдэг hэн бэзэ даа. Польшын баяд ноёдой амардаг байшангууд-пансионадууд эндэ олоор бариганхай байhан. Хамтадаа 38 иимэ пансионадта баяшуул амардаг hэн ха. Эндэ hуудаг хүн зониншье олошороо, тиигэжэ Моршин томо hуурин болоhон лэ байгаа. Теэд буржуазна Польшын үедэ эндэ нэгэшье hургуули байгаагүй, харин нэгэ костел хүдэлжэ байhан юм.

Мраморна дворец гэдэг байшангынь айхабтар гоёор бариганхай. Зосоохинь хуу мрамораар гоёогдоhон (хамтадаа 13 үнгын мрамор ороhон гэнэ), Италиин архитекторнүүдэй проектээр баригдаhан байшан. Таhалгануудынь багаханууд, тэдээн соонь 77 хэрэгсэл (таhалга соогоо байгаад барлагуудые дуудаха хонхо-түхеэрэлгэhээ эхилээд хуу байhан) бии байгаа.

УЛАМ ҮРГЭДХЭГДЭХЭНЬ

1939 ондо баруун Украиныи Советскэ Украинатай нэгэдэхэнь, эндэхи курортнууд, тэрэ тоодо Моршин манай гүрэнэй мэдэлдэ ороо. Энэл жэлдэ Моршиной курортдо, жэл соо хамтадаа 7 мянган хүн амарhан, бэеэ аргалуулhан гэжэ тоотой. Дайнай жэлнүүдтэ энэ курорт хүдэлхэhөө байтагай ехэ hандарал эбдэрэлдэ ороhон. Немецкэ сэрэгэй томо ноёдой госпиталь эндэ байгаа. Эндэhээ гаража ошоходоо немецүүд медицинын бүхы түхеэрэлгэнүүдыень абаашаха, эндэхи байшангуудые бултыень тэhэлхэ гэhэн зорилготой байhан юм. Түмэр харгын вокзал, уhа шабараар аргалалга хэдэг томо байшан тэhэлжэ үрдиhэн, медицинын бүхы түхеэрэлгэ Мраморна дворецhээ абаашаhан байгаа. Зүгөөр, санаториин гэр байшангуудые немецүүд тэhэлжэ үрдеэгүй.

Дайнай hүүлээр энэ курортые шэнээр hэргээн бодхоохо хүдэлмэри ябуулагдаhан юм. Иимэ ажал хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулхын тулада нэн түрүүн аршаанай хэбтэшэ шэнжэлхэ, элирүүлхэ хэрэгтэй байhаниинь ойлгосотой. Энэ зорилгоор Моршин, Трускавец курортнууд шадар бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри геологууд ябуулжа эхилээ, мүнөөшье үргэлжэлүүлhээр. Мүнөө хоёр зуу гаран геологууд эндэ хүдэлhөөр.

Эдэ жэлнүүдэй туршада эндэхи геологууд гушаад шахуу аршаан малтажа гаргаhан байна. Тэдэнэй 5-дахи, 6-дахи аршааниинь Чехословакиин Карловы Вары гэдэгэй уhан шэнги шанартай. Мүнөө эдэ хоёр аршаан Моршиндо хэрэглэгдэдэг болонхой. Хүнүүд ууна, аргалуулна. Мүнөө үедэ эндэ олдоhон аршаанай хэбтэшын миин лэ 20 процентнь хэрэглэгдэжэ байна. Энээнэй урда тээ аршаанайнь хэбтэшын ехэ багыешье мэдээгүй аад, энэ курорт тухай ехэ зар тунхаг тараадагшьегүй байhаниинь элитэ.

Мүнөө Моршин курортые үргэдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилэнхэй. Эндэ барилгын организаци бии болоhон, барилгануудые ехээр хэжэ байна. Юhэдэхи табан жэлэй туршада эдэнэй ашаглалгада ороходо, эндэ 150 мянган хүн жэлдээ амарха, бэеэ аргалуулха аргатай болохо, Үнгэрhэн жэлнүүдтэ, жэшээнь 1968 ондо эгээл олоороо амарhан жэлдэ 70 мянган хүн болоо hэн.

АРШААН ТУХАЙНЬ ХУРЯАНГЫГААР

Бүри уни хада түрүүшээр дабhа бэдэрээшэдэй нэгэн Браницкий гэгшэ гүнзэгы гэгшын (50 метр хүрэтэр) худаг малтуулхадань, энэ аршаан гараhан юм ха. Нэгэл газарhаа гараhан аад, энэ аршаан гурбан ондоо шэнжэтэй байдаг, жэшээнь, эгээн дороhоо гараhан аршааниинь нэгэ ондоо шанартай, тэрэнэй тээ дээрэhээ абтаhан аршааниинь баhа ондоо, эгээн дээрэhээ гарагшань мүн лэ өөрын онсо илгаатай байдаг. Тусхай лабораторидо hайса шэнжэлжэ үзөөд, хоёр янзын: нэгэниинь — 25 метрhээ, нүгөөдэнь 45 метрhээ гараhан аршаанииень аргалалгада хэрэглэдэг юм. Тиихэдээ бусалhан уhанда эдьхэжэ, зондо уулгадаг. Эльгэн, hүлhэнэй, хото гэдэhэнэй үбшэнтэй хүнүүд эндэ бэеэ аргалуулдаг байна. Тэрээнhээ гадна энэ аршааниие ваннада болон бэшэшье элдэб эмнэлгэдэ хэрэглэнэ. Моршиной рапа тон онсо шэнжэтэй, шанартай, эм шэнги уhан. Тиимэ тула врачай заабаригүйгөөр миин уухын аргагүй.

Д. ЖУГДУРОВА.
Моршин—Львов—Улаан-Үдэ.

Кубын Республика элдэб янзын фрукт ургуулдагаараа дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Ананас, лимон, апельсин, манго болон бусад фруктнууд ороной дотоодын ба хилын саанахи гүрэнүүдэй дэлгүүр дээрэ олоной анхарал татадаг байна. Цитрусовэ ургамалнуудые тариха газар үргэдхэхэ хэрэгтэ мүнөө тон ехэ анхарал хандуулагдана. Матансас, Гавана, Камагуэй провинцинуудта, Пинос арал дээрэ hүүлэй жэлнүүдтэ томо томо плантацинууд бии болгогдоо.

1970 ондо Кубын ажалшад 200 мянган тонно цитрусовэ ургамалнуудай эдеэ хуряаhан байха юм. Энэнь 1958 онойхиhоо хоёр дахин ехэ болоно.

Зураг дээрэ: ананасай плантаци дээрэ газар элдүүрилгэ.
Пренса Латина-ТАСС-ай фото.

Ц-Д. ДОНДОКОВА

Аха дүү Монгол орон

Сэлгеэн уудамдаа
ээзэн болоһон
Сэнхир һайхан
Монгол орон!
Табин жэлэйнгээ
ойе угтуулан,
Тала дайдаараа
тугаа мандуулан,
Үе сагтаяа хүтэрэлдэн,
үндэр өөдэ дабхинаш.
Арадшнн нарата уудамдаал.
налгай һайхан һанаатай.
Уудам соогоо жаргалтай
дуушан ябаха заяатай.
Шамда юуншье хэрэггүй,
шамда хуу бин,
Шамда гансал
юумэ хэрэгтэй.
Шамда эб найрамдал,
энхэ тайбан хэрэгтэй.
Сүхэ-Баатарай орон,
Сүлөөтэ орон,
Агуу Ленин шамайе
Амгалан һуухые амаршалаа.
Ород оронтой
Аха дүү болгон,
Онсо һаналаа
захяа.
Халхын хүбүүн
Сүхэ-Баатарта
Халуухан альгаа һарбайн,
харгыдань оруулан залаа.
Ажалша Монгол орон,
аха дүү орон,
Бүмбэрсэг дэлхэйдээ
зоригтой алхасатайш.
Бүлэ гэртээ
золтой энеэдэтэйш.
Табгайта моридойш
хатар сайхан,
Талын хүнүүдэйш
заншал сайхан,
Аяншан болоод
сайеш уунам.
Аха дүү болоод
аядан һуунам.
Мүшэтэ һүни
сасана мүнгөө,
Мүнгэн тобшодые
хадана зүндөө.
Замбиин дулаахан
сэнхир соо
Залуухан оршонош,
Монгол орон,
Заншалта мэндээрээ,
зандан хуураараа
Жаргал юрөөнэм
буряад дуугаараа.

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА

Б. Асафьевай «Бахчисарайн фонтан» гэжэ баледһээ нэгэ хэһэг.

(«Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба).

Монгол ороной магазинуудта элдэб янзын эд бараан элбэг байдаг. («Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба).

АЯНШАЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Республикымнай дала гараи малшад, таряашад, алба хаагшад энэ һарын хуушаар Европын социалис оронуудаар аяншалхаяа гарахань. Түрүүшын поезд манай ажалшадые Болгариин Арадай Республикада 16 үдэрөөр абаашаха юм. Болгариин суута «Алтан элһэн, хадалиг газарта оршодог «Боровец» гэжэ курортнуудта аяншалагшад амарха байна. һүүлээрнь городуудтай танилсалга эхилхэ. Варнадахи археологическа малтамалнуудые, Велико-Тырноводохи 1877—1878 онуудай ород-турок дайнай дурасхаалта зүйлнүүдые һонирхон хараха. Пловдив хотодо этнографическа, археологическа музейнүүд бии. Городые үзөөд, һүүлээрнь городой захаар ябагаар ябажа сэнгэхээр хараалагдана.

Болгариин Арадай Республикын ниислэл хото Софида аяншалагшад бусахынгаа урдахана зогсохо юм. Эндэ одоол нюдөө хужарлан хараха юумэн олон. Жэшээлхэдэ, Совет Армиин сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулһан памятнигууд «Руски» гэжэ бульвар дээрэ ехэ һайханаар үзэгдэдэг. Тиихэдэ Васил Левскиин нэрэмжэтэ стадион, Александр Невскиин сүмэ болон түүхын, археологиин памятнигууд, сэсэрлигүүд, байрын шэнэ кварталнууд, дайшалхы түүхын музей, Георгий Димитровой мавзолей, болгар-совет хани барисаанай музей гэхэ мэтэ нюдэнэй шэмэг, сэдьхэлэй зугаа үнэхөөрөө болохо байна.

Совет аяншалагшадые хоёрдохи экспресс Чехословаки асарха. Аяншалалга ниислэл хото Прагаһаа эхилхэ. Пражска Кремль, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ музей, совет байлдаашадай Ольшанскдахи хүүр болон бусад һонин зүйлнүүд аяншалагшадай сэдьхэл доһолуулха байха. Чехослокакиин арба гаран хотонуудаар 12 үдэрэй туршада аяншалаад, манай нютагаархин Эхэ ороноо бусаха юм.

А. ЦЕЛОВАЛЬНИКОВА,
хари оронуудаар аяншалха талаар облпрофсоведэй ахалагша инструктор.

МЭРГЭЖЭЛДЭЭ ДУРЛААД ХҮДЭЛХЭДЭ

— Зай, Витя, һахал һамбайгаа хиргуулхаяа ерэбэ гүш? Үнинэйшье уулзагүйбди,— гээд парикмахерскада ерэһэн набтархан шамбай бэетэй хүн хэлээдхибэ.

— Ши баһа үһээ заһуулхаяа ерээд һуунaлтайш? — гэжэ нүгөөдэнь андалдаанай асуудал табяад, нүхэрэйнгөө гарые шангаар адхана.

Нүгөөдэнь геолог хүбүүн лэ ха. Хубсаһаарнь тухайлжа мэдэхээр. Ехэнүүд хара нюдэеэ ялалзуулан, ээм дээрэнь гараа табяад:

— Байгаарайлши даа, Тамара Дмитриевнада бишни һахалаа абхуулаад, үһэеэ заһуулаадхиходоо, һэгсышэхэл байхаб,— гэбэ.

Эдэнэй хөөрэлдэһыень дуулаа юм гү, али миил хэрэгээр гараа юм гү, набтархан шамбай бэетэй эхэнэр нүгөө таһалгаһаа бултайжа:

— Сайн, Витя, орожо ерээ гүш? — гэжэ асуугаад: — Хүлеэжэ байгаарай, урдаһааш харашагүй сэбэрхэн болгоодхихоб,— гэбэ.

Һаяхан үһэеэ заһуулаад, хубсаһаяа үмдэхынгөө урид гэрэлдэ үшөө дахин хаража байһан минии һонирхол диилэжэ, Тамара Дмитриевна тухай мэдэжэ абахаяа хүсөө бэлэйб. Үһэеэ заһуулхаяа ороходом, энэ эхэнэрэй нюдэн урин дулаахан боложо, үни хада танил хүндэл:

— Һуугты наашаа. Үһэеэ заһуулхаяа ерээ гүт? Хэбэрынь городто үһэеэ урдань заһуулһан хат,— гэжэ зүб таамагшалан хэлээд, минии зүбшөөжэ толгойгоо дохиходом, зайн галаар хүдэлдэг оньһото машинаараа шадамар бэрхээр үһыем хирган, жэгдэхэнээр абажа ороо. Һанаһан соом, өө-мөөгүйгөөр үһыем заһаһандань баяр хүргөөд, урмашан гараа бэлэйб.

Бэшэ зоной магтажа хөөрэлдэхэдэнь бүришье урматай байгаа һэн. Ханада үлгөөтэй тэрэнэй дүрэ обёоргдобо. Ажалай түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ ойлгобоб. Теэд тэрэ гансата нэгэ доро амжалта туйлажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гарашоогүй.

Арбан гурбан жэлэй урдахана нахис гэһэн нугархай бэетэй, шарабтар үһэтэй, дулаахан харасатай басаган парикмахер болохо хүсэлэнтэй курсада ороһон юм. Багахан ябахадаа үһэ абадаг машинаар танил дүтэ зонойнгоо үһыень заһажа һураһан байгаа. Энэнь эндэ мүнөө туһа асарба. Ябашье гарынь нугархайгаар хүдэлдэг, бэшэндээ орходоо илгараад лэ байха. Шэлэн олоһон дуратай мэрэгжэлдээ бэрхээр һуража гараа. Эдэ жэлнүүдтэ таһалгаряагүй парикмахераар хүдэлнэ. Залуу үетэнние өөрынгөө мэргэжэлдэ дуратайгаар һургадаг юм. Холуур ошонгүй, нэгэ иимэ жэшээ дээрэ тогтоё. Григорий Игумнов парикмахер болохо дуратай һурагшаар ороо һэн. Удаахан сагай болзор соо мастер боложо, өөрһөөнь дутуугүй хүдэлжэ эхилээ. Нүхэр Игумновай гартаа ехэ дүйтэй тулань, сабхишан боглохо гэһэн шиидхэбэри комбинадай директорэй гаргахада, Тамара Дмитриевна саагуураа хэды дурагүй байбашье, зүбшөөхэ баатай болоо. Энэ удаа Клара Манжуровае парикмахер болохо мэргэжэлдэ дуратайгаар һургаба. Мүнөө Манжуроватай суг хүдэлдэг. Һара бүриингөө, халаанай даабарииe 100 процентһээ доошо оруулдаггүй. Нютагай Соведүүдтэ һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, Загарайн аймагай хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Тамара Дмитриевна Евсикова үшөө эршэ долгитойгоор хүдэлжэ гараа. Тэрэ гурбан үхибүүдэй эхэ юм. Барандаа һургуулида һуралсана.

Тугаар хада үһэеэ заһуулхаяа ерээд, уулзаад хөөрэлдэһэн нүхэднай Тамара Дмитриевнада баяр баясхалан хүргөөд, сарюун болонхой, урмашанги юумэд гаража ошобо. Теэд хэн хэзээдэ сарюун ябахаяа хүсэдэггүй гээшэ һэм. Үдэр соо хэдэн арбаад хүн үһэеэ заһуулна, һахалаа абхуулна. Урин налгай зантай Тамара Дмитриевнада тэдэнэр барандаа баярые хүргэдэг, иимэ эхэнэрэй нютагтань бии байһандань сэдьхэлээ ханадаг лэ.

Ц. ДОНДОКОВ.

ЭДИР ТУҺАЛАГШАД

Республикынгаа ой модо хамгаалха талаар эдиршүүл горитой хүдэлмэри ябуулна. Баргажанай аймагай һургуулинуудта 25 лесничество эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа Баргажанай дунда һургуулиие онсо тэмдэглэмээр байна. Тус һургуулиин лесничество 6—8 классуудай һурагшадһаа бүридэнэ, хамта дээрээ 75 хүн тэндэнь тоологдоно.

Баргажан нютаг ой модоор тон баян. Тиимэһээ үхибүүдынь аймагайнгаа баялигые хамгаалхаар зоригжонхой бшуу.

Ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ Баргажанай һургууляархин шадал зэргээрээ туһална. Тэдээндэ даалгагдаһан 17 мянган гектар газар сэбэрлээд, шэнэ мододые һуулгаһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ һурагшад 1000 гектар газар дээрэ бүхы хүдэлмэриень дүүргэһэн юм.

Зунай үедэ һургуулиин лесничествын гэшүүд бүришье һэргэлэн болодог. Юуб гэхэдэ, даалгагдаһан, найдагдаһан газартань түймэр гаража болохо. Теэд мүнөөшье болотор тэдэнэй участок дээрэ түймэр дайралдаагүй. Тиихэдэ үхибүүд хэды олон мянган модо ондоо аймагуудта ябуулхын түлөө үндэһэтэйнь малтана, шэные тарина гээшэб... Гадна жэмэс, борбоосгой, эмдэ ородог үбһэ зундаа түүхэш. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, тэдэнэрэй ажал ехэшье, һониншье байна.

Байгаалида дуратай үхибүүд — дунда һургуулиин һурагшад, түрэл нютагайнгаа баялигые хамгаалхын түлөө оролдоно. Тэдэнэрэй һайн жэшээе республикымнай бусад һургуулинуудай һурагшадай дэмжэн һажаадаг һаа, һонирхолтой бэлэй.

А. ГРИГОРЬЕВ,
байгаали хамгаалха талаар республиканска бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэ.

ФУТБОЛ

ҺАНААН ДУНДАШАГ БАЙГАА ҺЭН

Эдэ айлшад-футболистнарые улаан-үдынхид бага сага мэдэхэ байха. Ушарынь гэхэдэ, Ангарскын «Старт» команда жараад гаран онуудай үеэр манай стадион дээрэ хаба шадалаа яһалашье харуулһан юм. Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэрөө, футболистнуудыньшье һэлгэгдээ. Харин энэ жэлһээ эхилжэ манай айлшад анха түрүүшынхеэ «А» класста гэхэ гү, али нэгэ бага дээгүүр зиндаатантай наадаха эрхэтэй болоо һэн. Нүгөө талаһаань хаража үзэбэлнай, «Б» класс энэ жэлһээ оройдоо үгы болгогдоо һэм шуу. Тиигэжэ манай «Сэлэнгэтэй» нэгэ класста наадажа эхилбэ гээшэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, «Старт» команда түрүүшээр, энэ хабартаа гайтайшаг байдалда ороһон гэхэ. «А» класста февралиин тэн багаар наадаха эрхэтэй болоо һэн. Тиимэһээ богони болзор соо командаяа бүридүүлхэ, эмхидхэлэй али олон асуудал шиидхэхэ, шанга һорилго хэхэ баатай болоһон юм. Ёһоороо хадаа футболистнар хабартаа бэшэ, һураггүй эртүүр, үбэлэй эхиндэ гэхээр һорилго хэжэ эхилдэг ха юм. Ангарскын футболистнар энэ ушарһаа боложо, тус командада нютагайнь хүбүүдһээ гадна. Новосибирск, Омскын, Томскын, Улаан-Үдын футболистнар уригдаһан байгаа хаш. Оройдоол нёдондо манай «Сэлэнгэдэ» наадажа байһан Вячеслав Семенов мүнөө ангарскынхидай тала руу ороод, «буугаа» хуушанайнгаа танилнуудай урдаһаа шагаабал даа. Теэд яахаб, спортдо иимэ ушар үзэгдэдэг гээшэ бэзэ. Зүгөөр иимэ ябадалые, тодорхойлон хэлэбэл, командаһаа командада «харайлгые» хоридог, шангаар зэмэлдэг болонхой гээшэ ааб даа.

Уржа үдэшэ ехэ халуун, бүгшэм байба. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадионой ногоон талмай дээгүүр бүрхөөдшье, дуһал дуһаадшье абана. Теэд шортоо, халуун хадаал халуун. Энэ уулзалгын урда тээ манай айлшад 12 нааданай һүүлээр 13 очкотой болоод, турнирай таблицада 15-дахи һуури эзэлжэ ябаа һэн. Манай команда нэгэ бага дээгүүр һуурида гаранхай,—11—12-дохи һууринуудые Целиноградай «Динамо» командатай хубаалдажа ябаһан юм.

Улаан-Үдымнай футболистнар сохом лэ шүүхэ, тэнсэлгэн «хашартай» болоо гэжэ шиидэһэн байгаа. Теэд һанаан байгаад, заяан хүрэбэгүй гэжэ хэлсэдэг гээшэ аабза. Энэ уулзалга тэнсэлгээр, 1:1 гэһэн тоотойгоор дүүрээ. Сэлэнгын футболистнар шиидэһэндээ хүрэжэ шадаагүй гэжэ сэхэ хэлэебди.

Ямар ушарта, ямар байдалда команданууд бүмбэгэ «андалдан абалсааб?» Нааданай түрүүшын хахадта айлшадай вратарь Валерий Колчанов бүмбэгэеэ бaряад, газарта хүргэнгүй хэмһээ үлүү алхам хэжэрхёо бшуу. Иимэ ушарта ялын бүмбэгэ сохигдохо зэргэтэй. Судьяшье гуримай ёһоор тиимэ бүмбэгэ улаан- үдынхидтэ сохюулаа. Манай добтологшо Юрий Калашниковай ялын бүмбэгэ вратариин талмайн захаһаа үдьхэлхэдэнь, тэрэнииень ябууд дундань улаан-үдынхидэй добтологшо Николай Дорофеев айлшадай ворота руу аалиханаар залажархёо. 1:0

Уулзалгын хоёрдохи хахадта, тусхайлбал, нааданай дүүрэхээ байхада, «Сэлэнгын» футболистнар шанга добтолго хэхын орондо өөһэдынгөө дэргэдэ вратарьтаяа, мүн хамгаалагшад өөһэд хоорондоо бүмбэгэ абалсан наадажа байха юм. Энээниень айлшадай добтологшо. А. Гребеножко шадамараар һамбаашалаал даа. Тиигэжэл табло дээрэ 1:1 гэһэн тоо аржышоо һэн. Манай «Сэлэнгэ» команда «Стартые» илаха дүүрэн арга боломжотой байгаа. Тиимэ юумэ болоогүй. Талмайн эзэд ехэл ахираар наадаа. Һүүлэй үедэ, бүри һаянай манай футболистнарай хаба шадабаринь мүртэй урганагүй гээшэ аа гү гэжэ һанаагаа зобомоор байна. Уржадэр нааданай техникын талаар манайхид хэды олон «голодоһо» гаргааб даа. Нааданай «зурагшье» нэгэл янза. өөдэгүй байгаа. Һонирхолтой, орёошог наада эмхидхэһэй гэжэ футболдо дуратайшуул яһалашье хүлеэһэн байха. Хүлеэһыень манай футболистнар хүсэдөөр хүсэлдүүлжэ шадаагүй. Иигэжэл олохон хүн зон уржа үдэшэ стадионһоо уруу дуруухан сэдьхэлтэй, дундашаг һанаатай гаража ошохо баатай болоо һэн.

С. БАДМАЕВ.

Бүмбэгэ — айлшадай ворота соо.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Хяагтын аймагай «Родина» колхозой колхознигуудай социалис уялга. «Хүдөөгэй барилга габшагайгаар ябуулха» гэһэн түрүү бэшэг. СССР-эй правительствын мэдүүлгэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Захирганай ажал ябуулга хинаха эрхэ» гэһэн А. Бардоновой статья. «Экономико хүгжөөлгэдэ — гол анхарал» гэжэ П. Добровенскиин статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Техникум ба тэрэнэй кадрнууд» гэжэ А. Буиновай корреспонденци. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Хэн хаана һураха дуратайб» гэһэн гаршаг доро соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА.
10.00 — «Бонивурай зүрхэн» гэжэ телефильм. 11.00 — Фильм-концерт. 12.00 — Уран һайханай фильм. 13.30 — «Үдэшын Кишинёв» гэжэ фильм-концерт.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА.
16.00 — Шэнэ һонин Москваһаа дамжуулагдаха. 16.05 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.30 — «Баскервилейн нохой» гэжэ телеспектакль. 17.50 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 18.25 — КПСС-эй XXIV съездын материалнуудаар дамжуулга. 18.55 — футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Киевэй «Динамо», ЦСК команданууд наадаха. 19.40 — Шэнэ һонин. 19.50 — Хойто-Осетиин арадай хатарай ансамблиин концерт. 20.35 — Хүндэ атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Болгариһаа дамжуулагдаха.

ХИЛЫН СААНАҺАА

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ШИИДХЭХЫ ҮҮРГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Советскэ Союзда гитлеровскэ Германиин харата муухайгаар добтолон ороһонһоо хойшо 30 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет мэдүүлгэ толилоо. «Гитлеровскэ булимтаралгаһаа Европын арадуудые сүлөөлхэ хэрэгтэ Совет Армиин шиидхэхы үүргэ дүүргэһэниинь» мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Нацизмда эсэргүү дайнай илалтада хүргэһэн Советскэ Союзай арадуудай баатарлиг хүсэлэл оролдолгые Европын арадууд, бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд хододоо баясхалантайгаар һанажа ябадаг гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнхэй.

Тиихэтэй хамта, США-гай империалистнуудай али бүхы һанаашалга гаргадаг болобошье, эб найрамдалай, арадуудай хоорондын хани барисаанай, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын түлөө тэмсэлшэ байһан Советскэ Союз байдалаа бэхижүүлээ гэжэ дайнай хойто тээхи хүгжэлтэ харуулаа. СССР ФРГ хоёрой хоорондо, Польшын ба ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договорнуудай ехэ удха шанар тухай мэдүүлгэ соо саашадаа хэлэгдэһэн байна. Эдэ договорнуудые эсэслэн баталалга Европодо шэнэ политическэ оршон байдал тогтоолгодо, аюулгүй байдалай ба эб найрамдалай аша туһада зорюулан, саашанхи дэбжэлтэ хангахын тулада таарамжатай эрхэ байдал бии болголгодо нилээд ехээр туһалха һэн.

Буу зэбсэг хуряаха тушаа хэлсээ баталхын түлөө шууд сэхэ тэмсэл Советскэ Союзай хэдэг байһан баримтые Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет заана.

«УГАА ШУХАЛА ДУРАДХАЛНУУД»

РИМ. (ТАСС-ай корр.). «КПСС-эй XXIV съездын хараалһан, удаань Л. И. Брежневэй, бусад совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд соо тодорхойлогдоһон «Эб найрамдалай түсэб хэдэн олон угаа шухала, зүб зүйтэй дурадхалнуудые хаһа саг соонь оруулна» гээд Италиин сенадай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин секретарь, Эб найрамдал хамгаалха Италиин комитедэй генеральна секретарь Ремо Салати ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Л. И. Брежневэй дурадхаһанай ёһоор, ядерна зэбсэгтэй табан гүрэнэй конференци зарлагдаа һаа, бүхы дэлхэй дээрэ, тиимэһээ манай Европодо уласхоорондын оршон байдал һайжаруулгада ехэ үүргэ лаб дүүргэхэ, арадуудые бэе бэедээ улам ехээр этигэлсэдэг болгохо, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ, ядерна һүртэ аюулые бага болгохо һэн гээд сенатор хэлээ. Аюулгүй байдалай харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлаха тушаа Советскэ Союзай, Варшавска договорто хабаададаг бусад социалис оронуудай дурадхал бэелүүлэгдээ һаа, эб найрамдалда сэгнэшэгүй ехэ туһатай байха һэн.

Европодохи мүнөөнэй байдалые хангалтатай гэжэ нэрлэхын яашье аргагүй. Советскэ правительствын дурадхаһан тодорхой алхамууд энэ байдалые үндэһөөрнь һайжаруулгада туһалха һэн. Тиимэһээ бидэнэр эдэ дурадхалнуудые хүсэдөөр дэмжэнэбди. Тэдэнэй бэелүүлэгдэхые манай түбиин бүхы арадууд гүнзэгы ехээр хүсэнэ. Гэбэшье италиян арадта илангаяа дүтүүр хамаададаг нэгэ асуудал бии. Дундада далайһаа далайн-сэрэгэй флодуудые нэгэн доро гаргаха тушаа Л. И. Брежневэй дурадхал тушаа эндэ хэлэгдэнэ. Американ 6-дахи флодой бии байһые обёордоггүй хэбэртэй янза гаргадаг, харин Дундада далай соо «совет аюул» тохёолдоно гэһэн хэбэртэйгээр һүни үдэргүй шууяа татадаг буржуазна номнолшодые энэ дурадхал мэгдэхээн сошордуулаа: СССР өөрынгөө тодо һонор, эли тодо дурадхалнуудаар Дундада далайе амгалан ёһоной далай болгохые үнэхөөрөөл эрмэлзэжэ байһанаа гэршэлээ гээд Р. Салати тэмдэглээ. Энэ дурадхал Италида ехээр һонирхон дэмжэгдээ. Манай ороной түрүү үзэлтэд энэ дурадхал бэелүүлхэ оролдолго гаргаха гээд Р. Салати онсолон тэмдэглэһэн байна.

Бирмэдэ партийна съезд болохонь

РАНГУН. (ТАСС). Бирманскэ социалис программын партиин (ПБСП) нэгэдэхи съездэ бүхы Бирмэ баяр баясхалантайгаар бэлдэжэ байнхай. Энэ съезд июниин 28-да Рангунда нээгдэхэ юм. Съездын зүбшэхэ зүйл толилогдонхой. Политическэ элидхэл, партиин шэнэ устав ба экономическа түсэблэлгын директивэнүүд тухай элидхэлнүүд, бусад документнүүд съездын үзэмжэдэ табигдаха байна. Партиин түбэй хүтэлбэрилхы органууд—Центральна Комитет ба партийна округой хүтэлбэрилэгшэд съезд дээрэ һунгагдаха.

«Нэгэдэхи партийна съезд Бирмын политическэ түүхэдэхи шухала шата болоно» гээд «Линзин Тадин» гэжэ партийна журнал онсолон тэмдэглэнэ.

КАНЦЛЕР В. БРАНДТЫН МЭДҮҮЛГЭ

БОНН. (ТАСС). Социал-демократическа партиин соведэй, правлениин ба хиналтын комиссиин хамтын заседани ФРГ-гэй ниислэлдэ болоо. Гадаадын ба дотоодын политикын асуудалнуудаар СДПГ-эй түрүүлэгшэ, канцлер В. Брандт заседани дээрэ элидхэл хээ.

Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтэ тухай хэлэхэдээ, Брандт иигэжэ мэдүүлээ: СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондо нёдондо жэлэй августын 12-то Москвада баталагдаһан договорой удха шанарые хоёр гүрэнэй алинайньшье правительство «үндэрөөр сэгнэнэ» гэжэ СЕНГ-гэй VIII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ харуулна.

Баруун Берлин тушаа Л. И. Брежневэй үгэ соо мүн лэ дурдагданхай. Тус асуудалаар үрэ ехэтэй хэлсээ туйлахые Советскэ правительство хүсэдэг байһые эдэ үгэнүүдынь гэршэлжэ үгэнэ гээд В. Брандт онсолон тэмдэглэһэн байна.

Правительствын баалалтаар...

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Пентагоной документнүүдтэ үндэһэлһэн статьянуудые толилхыень үшөө нэгэ үдэрэй турша соо «Вашингтон пост» газетые хорихо гэһэн шиидхэбэри апелляционно сүүд правительствын баалалтаар гаргаһан байна. Ороной национальна аюулгүй байдалда «аюул тохёолдуулхаар» юумые эдэ материалнууд соо олоогүйбди гэжэ США-гай окружной судья апелляционно сүүдтэ юстициин министерствын хандаһанай һүүлээр тоолоо гэжэ мэдээжэ.

Хэблэлые абяа аниргүй болгохо гэжэ американ захиргаанай гаргадаг һэдэлгэнүүд Индохитадта США-гай хэдэг шуһата интервенциин эхилһэнэй, саашадаа үргэдхэһэнэй түүхые американ олониитэһээ далдалжа шадахагүй байна. Энэ асуудалаар правительствын ямар политика баримталдаг байһые горитойгоор элирүү... һэн нюуса документнүүд намда бии гээд түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн И. Макклоски корреспондентнүүдтэ мэдүүлээ.

Испанида арестнүүд олоор хэгдэнэ

МАДРИД. (ТАСС). Испанида нёдондо жэлэй декабриин 14-һөө энэ жэлэй июниин 14 хүрэтэрхи үе соо полициин ба «ниитын гүрим сахиха» хүсэнүүдэй аблаа хэхэдэ, 2.066 хүн арестовалагдаа.

Испаниин правительствын шиидхэбэриин ёһоор, тус үеын турша соо бүхы ороной газар нютагуудта конституциин 18-дахи статьягай хүсэндөө байлгань болюулагдаа гэжэ мэдээжэ. Энэ хадаа полициин аашаладаха, 16 залуу басакнуудые Бургосто сүүдлэлгэһээ уламжалан дураа гутаһан хүнүүдые, тэрэшэлэн «һүйдхэлтэ организацинууд» гэдэгүүдтэ ородог хүнүүдые арестовалха ехэ арга боломжо олгоо. Эдэ организацинууд Мадридта, Барселондо, Овьедодэ, Севильедэ, Валенсидэ, Коруньедэ, басакнуудай орондо ябуулга хэдэг байгаа.

Конгрессто дураа гуталга болоно

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Вьетн... арадта эсэргүү американ эзэр... түримхэй ябуулгада бэлдэлгые эл... шэлһэн Пентагоной нюуса элидхэл... правительство хуули гаргагшад... дамжуулан үгэхэ ёһотой гэһэн ба... лалтанууд конгресс дээрэ урда м... хэгдэһэн зангаараа.

Эдэ материалнуудые правительс... вын дамжуулан үгэхэ тухай эри... хэһэн резолюцииe түлөөлэгшэд... палатын гэшүүн Белла Абзуг пал... тада дурадхаһан байна. Документ... дые нюусаар бэлдэхэ талаар прав... тельствын политика тухай асуудал... подкомисси нэмэлээр зүбшэн хэ... сэлгые июниин 23-һаа эхилхэ гэж... түлөөлэгшэдэй палатын хилын са... нахи ябуулгануудай ба информаци... талаар подкомиссиин түрүүлэгш... Уильям Мурхэд соносхоо.

Хэрбээ Пентагоной элидхэлэй м... териалнуудые толилхыень «Нью-Йорк таймс» ба «Вашингтон пост» газетэнүүдтэ зүбшөөгөөгүй «зааш... «даншье олон американецууд ма... надһаа юушьеб нюуна гэжэ урда м... тэ һанаха байна» гээд сенатор Э... мунд Макси Гарден-ситидэ (Нью-Йорк штат) үгэ хэлэхэдээ заагаа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

(Манай газетын удаа... дахи номер июниин 26-да гараха.)

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Н-03537. Заказ № 988.